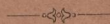

Minu elu Kristuses.

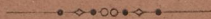
Mõtted
püha õigensu Koguduse
Jumalateenistusest.

I.

Kogudusest, ehk usklike seltskonnast.

Kronstadt'i linna Andrease peafiriku ülempreestri isa Ioann
Sergiewi päädaraamatust ümberpandud.

(Изъ дневника о. Иоанна Кронштадтскаго.)

St. Peterburis.

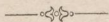
Trükitud. Trenke ja Fühno juures, Matfimilianowsti pereulot № 13.

1897.

20.

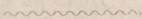
Minu elu Kristuses.

Mõtted

püha õiguse Koguduse

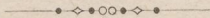
Jumalateenistusest.

I.

Kogudusest, ehk usklikude seltskonnast.

Kronstadtli linna Andrease peafiriku ülempreestri isa Joann
Sergiewi pääwaraamatust ümberpandud.

St. Peterburis.

Trükitud Trenke ja Füsno juures, Massimilianowski pereulof, № 13.

1897.

Печатать дозволяется. Рига, 15 января 1897 года.

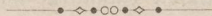
Цензоръ священникъ *Н. Лейманъ.*

EESTI
RAHVUSRAAMATUKOGU

1-11-02058

Mitmel pool ja mitu korda oleme meie Eesti rahwa seas selle soovivi avaldamist tähele pannud, et Kronlinna ülempreestri isa Joann Sergiewi kirjandusest mõnda ka Eesti keeles trükitud näha saada. Isa Joanni nimi, tema teud ja elu on väga laialt tuttav, ka tema kirjad, mis nüüd ju mitme europa keeldesse ümbertõlgitud on. Eesti rahwa eest olid need kirjad wiimse pilguni nagu waka all. Nüüd saab jelles raamatus, isa Joanni enese luba ja õnnistuse järele, tema kuulsa pääwa raamatu hakkatus Eesti rahwa kätte pakfitud. Nimetud pääwaraamat on isa Joanni parem sõber, kellele ta omad mõtted, elujuhtumised, Sumala armu teud kätte uskus. Üks osa auustud preestri elust paistab meile tema pääwaraamatust, kui peeglist wastu. Ja et see elu aga täis waimu ja armurikkust on, siis on isa Joanni pääwaraamatu keel koguniste iseäralik. Et tema mõtete

riffusest kõik väljapüüda, soovitame meie pääwaraamatut hästi pitkalt ja nagu järele- ning läbimõteldes lugeda. Esite saab lugemine muidugi wähe raske olema, aga paari lehe- külje järel ehk harjub ju lugeja. Raamatu siju on tõeste jeda wäärt, et teda mitte paar, waid mitu ja mitu korda läbi wõtta. Iga uueste lugemine ja kordamine awab uusi mõtteid, äratab uut elu ja waimu. See ongi tõsise waimu elu firjanduse rikkus, see ongi tõsise walguse hallika tundemärk, — ja meie südamlik soov on siis, et mitmele Eesti rahwa seas see raamat igapäawaseks jääks.

Engejale mõni sõna Isa Joanni elust ja tegevusest.

Isa Joann on Arhangeli kubermangus Sura külas aastal 1829 sündinud. Tema isa oli seal küla kiriku peal köster. Väikene Joann pandi tema kümnemas eluaastas, aastal 1839 maksu eest Arhangli kihelkonna kooli. Raske oli pisukestel mehel õppimine, sest temal ei olnud mitte aitajaid, kes teda oleks õppimises juhatanud. Sagedaste oli poisikeste meel väga kurb, et mitte oma ülesannetest aru ei saanud; seesugustel tundidel oli ärras palve Issanda poole tema troost, sest jeda oli ta omast isast ja emast juba kodu harjutud tegema. Tema armastas Jumala-teenistust, palvet ja iseäranis head laulu. Nõnda hoolfaste õppides ja Issanda käest selged mõistust paludes, tõusis ta viimaks viimaste koolipoiste hulgast esimeseks, nõnda et ta aastal 1851 sealfamas linnas waimulikus seminaris kui esimine student oma õppimist lõpetas ja kroonu kulul Peterburgi Waimulikku Akademiesse sai saadetud. Akademia walitsuses täitsiwad sel ajal studentid pisukeste maksu eest (ligi kümme rubla kuus) kirjatoimetaja ametid. Et tema isa wahel ajal juba ära oli

furnud ja lesk ema tema abi kibedaste tarwitās, pakkus Akademia sekretär temale kirjatoimetuse ametid, mida ta ka tänuga vastu wõttis. Aastal 1855 lõpetas ta oma õppimist Akademies kui usuteaduse kandidati ja sai detsembri kuus jelsamal aastal Kronstadtis linna Andrease peakirikuga peale preestriks, kui jellesama kiriku ülempreestri K. P. Meswitski tütre Elisawetaga abielusse oli heitnud. Praegu on weel isa Joanni proua elus, aga lapsi ei ole neil mitte olnud. Esimiste pääwade sees, oma raske ametisse astudes, tegi isa Joann omale kindlaks seaduseks, nõnda kui see aga wähegi wõimalik on, truiste ja südamlikult oma preestri ametid täita, waljusti oma talitustes ka oma seestpidise elu üle walwada. Siis hakkas ta oma pääwaraamatud kirjutama, mille sisse ta omad seestpidised wõitlemised kurja ja patu vastu, oma patude kahetsemist ja omad palwed Issanda poole ülestähendas. Igal pühapäawal ja muil pühil pidas ta jutlusi kirikus ehk luges ka wahel mitropolit Grigori jutlusi rahwale ette. Wõningad tema jutlused said trükitud, aga väga palju on neid käsikirjades. Trükitud on jutlused „Pühast Kolmainusest“, Maailma loomisest“, „Sumala tarkusest“, „Maailmast“ ja „Ewangeliumi õndsustest“. Peale jutluste hakkas ta waeste eest hoolt kandma, — sest ta ise, kui waese rahwa laps, oli waesust wäätinast lapse põlwest saadik kunni preestri ametini väga kibedaste pidand tundma õppima, — ja wõttis omale kindlaks nõuiks Kronstadtis waese rahwale ühte „töömaja“ ehitada, keda ta ka Sumala

abiga aasta viieteistkümmne eest hiilgawalt walmis ehitas. Et isa Joann nõnda eeskujulikult waeste eest hoolt kandis, neile tööd ja leiba andes, nimetas teda meie armuline riigi-ema keiserina Aleksandra Weodorowna minewal aastal oma kaitse all olevate töömajade seltsi auuliikmeks.

Isa Joann on ööd ja päewad tegewuses ja palwes. Hommikü kell wiis on ta juba ülel ja kell kuus algab ta kirikus hommikü Jumalateenistust, kus ta ärdaste palub, lueb ja laulab. Liigutaw on tema wainustaw Jumalateenistus ja sakramentide tallitus igal tähelpanijal inimesel; tema palub altaris nõnda ärdalt ja kõige alandusega Issandat, et inimene — kellel see õnn osaks saab, tema teenistusel altaris olla — südamel asemel kiwi rindus piaks kandma. kui ta mitte liigutud ei saaks, sest tema palwe mõjub ja äratub inimese sees magama uinunud südametunnistust üles maanitsusega: „püüja oma waimuliku isa eesmärgi järel südamlikult, paluda ühenduses taewaga, maailma tema täiussega äraunustades!“ — Peale Hommikuteenistuse on koge Liturgia-teenistus mis, kui Issanda ihu- ja weresakramendist osawõitjad on, kummi kella üheni kestab. Kirikust sõidab ta otse koju, kus ta klaasi teed ärajoob ehk paar suutäit leiba wõtab, aga siis ruttu jälle haigete ja hädalistele oma tröösti tõttab wiima. Seesugusel ringsõidul käib ta ka reisijate öökorterites, kus ta nendega seltsis palwetab, neid trööstib ja õnnetumaid rohkest ka rahaga ehk muul wiisil aitab. Tuhanded hinged, kes isa Joanni juurest hinge rahu ja fergitust tema palwete

läbi on leidnud, tõstavad omad südamlikud tänupalved Taewase Isa poole; tuhanded õnnetumad pereijad, kellel elusaatus wiletust ja nälga majasse juhtinud oli, leidsiwad heldet aitajat isa Joannest; tema on kümne tuhandete waeste lastede filmapijarad oma abi läbi ärakuiwatanud ja arwamata hulga näljaste kõhud täitnud; tema on wäatimaid waesid lapsi kaitšnud, toitnud ja katnud ilma oma waewa peale waatamata, ilma iseennast meeletuletamata, — tema elab Issandale ja oma ligemistele. Sumal kinnitagu sinu terwist, ja jumalik mees ja tõsine Issanda Koguduse preester!

On tema oma Kronstadt linna haiged läbi käinud, ootawad teda juba sadanded kirjad ja telegrammid, kes teda teiste linnadesse haigete juure kutsuwad ehk koguni wäljamaalegi. Nõnda orjab isa Joann ööd ja pääwad Issanda teenistuses kui preester ja kui Samariamees. Ei ole temal üle nelja tunni puhke aega ega õiged toiduwõtmise aega ammugi mitte. Siiski kõige oma raskuste juures on ta nõnda rõõmulik, lahke ja nõnda jumekas, nagu mõni kahekümne aastane noormees. Tema ei näita oma kõrge wanaduse sees mitte raskust tundma ega üliliigset waewa kartma, waid oma waewa unustab ta õnnetumaid aidates suutumaks ära. Pane isa Joanni hoolekandmist järgmiselt tähele; töömajas, mis tema hoole all on, mahutawad:

1. Waeste laste pääwa- ja õõsine warjupait, kus aastas läbisegamini ligi 15,000 sõiogi portsjoooni lastele ja wanadele antakse;

2. Prii algus kool, kus läbifegamini aastas 140 poeg- ja tütarlast õpetust saavad;

3. Haigemaja, kus ilma maksuta arsti abi ja rohtusi waele haigetele antakse;

4. Tarkunäppimise töötuba, kus aastas umbes 13,000 inimest oma ülespidamist leidwad.

5. Kingsepa töötuba, kus ka poisilapsed tööõpetust saawad;

6. Raamatuköitmise töötuba;

7. Rahwa raamatu fogu, kus ilma maksuta rahwale waimulikufi raamatuid lugeda antakse;

8. Rahwa jõõginaja, kus pisukeste maksu eest head ja kosutawad toitu rahwale antakse;

9. Öökortel, kus 250 inimest ilma maksuta öömaja wõiwad saada;

10. Waestemaja naestele, kus wanad ja wigased naesterahwad, kes mitte enam ei jõua omale igapäawast leiba teenida, ülespeetud saawad;

11. Abiandmine raha ja riietega waestele, millest aastas kuni 7000 inimest aidatud saawad.

Kõige nende abitegude ja asutuste peale tarwitab isa Joann aastas ligi 200,000 rubla ära, mis ta kõik üksi piab korjama. Peale selle jäutab ta siisjerändajatele abipalujatele wäga suure summa aastas. Suured summad kingib ta iga aasta kirikute ja koolide ehituse ja paranduse tarwis ja paljudele heategewa jeltsidele. Arwamata suur on tema

tegevus ja selle wili. Ei ole mitte aasta sadadel sarnast üleüldist heategijad maa peal elanud, kes nõnda üleüldiselt ja juurel mõedul head teeb.

~ ~ ~ ~ ~

Isa Joannese waimulikust abist jutustan teile weel paar juhtumist.

Dobosna küla preester Mikolai Tshulkewitsh, Mohilewi kubermangust, jutustab oma naese terweksjaamisest nõnda: Mu naese terwis ei olnud üleüldsi võlida mitte heas kordas, pealegi oli ta'l weel üks iseäraline naesterahwa haigus. Tohtrit meie lähedal ei elanud, mille põhjusel mina enesele juba aastal 1882 homeopat'i apteegitse ja arstimise raamatu muretsefin, lootusega, et selle abil naese terwist parandada. Aga minu ettewõtted ei läinud mitte õnneks. Naene hakkas iseennast rawitjema ja — et ta arameeleline ja kartlik oli, pruukis ta arstirohtusi üle aru, iseäranis aastal 1893. Tema kartlik meel ajas ta nõnda kaugele, et ta arwas omal ühe isejuguse hirmsa külgehakkawa tõbe olema. Nõrwide poolest läks ta foguni õrnaks, uni kadus ära, teda hakkas asjata kartus waewama nõnda et ta ennast kõige inimeste eest püüdis warjule peita. Nõnda oli temaga lugu minewast aastast Augusti kuust jaadik kuni käesolewa aasta Märtsi kuuni. Kõik arstirohud, mis Kiemi, Bobruiski ja Mohilewi linna arstide nõuu järel temale antud said, ei aitanud midagi, waid tegid haige oleku weel pahemaks. Arstid tegid otjuseks, et mu naesel meelesegadus ja raske naesterahwa

haigus on ja — nimetasid, nii hästi jeda kui teist, terweks-
 jaamataks. Müid jäi ainus lootus Jumala armu peale; ja
 Temalt abi paluma tõtasime meie ühes naesega.

Weel oma haiguse hakatuses palus mu naene mittu
 korda, wahest kirja läbi wahest telegrammi läbi, isa Joanni,
 Kronstadtiti hingekarjast, tema eest Jumalat paluda; wiimaks
 hakkas ta kangesti paluma ja nõudma, et mina temaga
 Kronstadtiti linna sõidaks. Minu ülespidamise olek ja preestri-
 likud kohused keelssid mind jeda teekonda ettewõtta. Aga
 waata, kolm nädalad enne juure paastu hakatust nägin mina
 unes isa Joanni ühes kirikus, mis mulle tundmata oli, ta
 hüidis mind ja mu naest nime pidi. See unenägu tegi mu
 nõuu kindlaks Kronstadtiti sõita, jeks aga oli weel tarwis
 oma walitjuse poolt luba saada ja raha wõlgu muretseda.
 Muu Jumalale, see ja teine asi läks mull korda ja 3. Märtsi
 kuu pääwal läksin ma pärast palwe tegemist ühes oma
 naesega teele.

5. Märtsil kell 11 õhtu jõudsimine Kronstadtiti ja wõtsime
 aset ühes korteris, mis isa Joanni õnnistamisega üksnes
 nende tarwis ülespeetakse, kes tema juure Kronstadtiti tulewad.
 Ehk küll neis korterites numrid teiste wastu arvata wäga
 kallid on, aga see on hea, et igaiüks, kes neis aset on wõt-
 nud, wõib julge olla, et ta isa Joanni näha saab ja temale
 oma palwet ja häda wõib awaldada, sest isa Joann käib
 peaaegu igapääw neid waatamas.

Kell 6 hommiku 6. Märtsil, esimesel paastu pühapääwal,

kutsus kortri perenaene meid linna nõuukogu kirikusse, kus isa Joann pidi Jumalateenistust pidama. Kirik, mis üks saal on, kuhu 2 kuni 3 tuhat inimest võib mahtuda, oli juba peaaegu rahvast täis. Hommikku Jumalateenistus algas ja läks oma viisi järel edasi. Aga waata, korraga jünnib kirikus üks iseäralik waietus, kirikulised tõstavad omad pead kõrgemasse ja waatawad pitki filmi altari poole, — ta minagi waatasin suure tähelepanemisega ja näen — altarist tuleb üks keskmise kaswuga preester wälja, kuitwetand inimene, kellel juuksed juba halliks hakkawad minema, — ta astub kõstrite koha peale. Kõik rahwas jääb kui üks inimene suure tähelepanemisega kuulama. Raanoni irmosid hakatakse laulma. Pärast irmoside laulmist kuulufse lugemine walju süiski waimustud ja härda häälega: „Auu olgu Sinu püha ülestõusmisele, oh Issand!“ — „Kõige püham Jumalasiinmitaja, päästa meid.“ j. n. e. — Aga helde Jumal, kuidas see kõik luetud saab! misjuguise südamliku tundmisega, misjuguise südamliku sõnade wäljaütlemisega! Süda tunneb ütlemata rõõmustust ja härdust, iga sõna käib läbi südame, liigutab meelt, tuletab meele patu roojust, Jumala otjatumat heldust ja lootust, et patukahetsejatele patud andeks antud ja nende palwed Kõigekõrgema poolt täidetud saawad. Nõnda lueb isa Joann. Niijuguised südame tundmised ei lahku Jumalat palujate hingest kõigel Jumalateenistuse ajal, mis isa Joann piab.

Kui meie kirikust forterisje tagasi olime tulnud, ootasime meie iseäraliku südamliku wärinaga isa Joanni. Ühe tunni

aja pärast tõttas tiidruk teadaandma, et isa Joann meie kortri hoovi peale on sõitnud. Waata, nüüd tuleb ka isa Joann rutuga sisse ühes kõfiriga; ta piab lühikest weepühitsemise teenistust, wõtab patutumistusele kaks haiget naesterahwast, kes meie numris aset olid, ja annab neile Jumalaarmu. Mina palusin teda meie teewett õnnistada. Isa Joann istub maha, käsib ka mind ja mu naest maha istuda ja küsib, mis haigus minu naesel on; — õnnistab teewett, teeb ise ühe klaasi täie suhkruga magusaks ja jägab jeda mulle ja naesele pooleks. Tee joomise ajal räägib naesega tema haigusest, paneb ijalikul kombel ta pea oma rinna juure ja waigistab ta meelt üteldes: „Ära ole kurb, palu Jumalat, jaad terweks kõigist oma haigustest.“ Siis küsib, kui wanad meie oleme, ütleb et meie weel noored oleme, et meil weel tarwis elada ja õpetab mind, kuidas altarisje saada wõib, kus mina kui preester pian Jumalateenistuse ajal olema. Niisugune ijalik ümberkäimine andis meile julgust ja äratas lootust Jumala armu peale. Teisel pääwal tahksin ma isa Joanni käest luba paluda, et temaga ühes wõiksin ennepühitsetud Undede Liturgiat pidada ja sellepärast walmistaksin ennast Jumalateenistusele. Isa Joann pidi teenistust pidama tööarmastuse maja kirikus.

Altarisje astudes nägin ma, et isa Joann ohwri laua ees põlwili oli, käed ja pea laua peale pandud, jügewaste palwetades. Sedawiisi palwet tehes seisis ta kõige hommikuse Jumalateenistuse aja, üksnes kaanoni laulmise aeg wälja

arvatud, mis tema, nii kui ikka, ise luges. Kui ta kõfrite koha peale läks kaanoni lugema, siis teretasin ma teda ja palusin luba ühes temaga teenistust pidada. Wiimaks tuli Liturgia aeg kätte. Ma ei jõua neid mõtteid ja südametundmisi üleskirjutada, mis mu hinge sees tõusid. Ma olin sügavaste liigunud, pühalik kartus, waimulik rõõm, oma pattude tundmine tungisid mu südame põhjani isa Joanni nähes, kes altari laua ees seisis ja iseäraliku usu, armastuse ja meeleärdusega waimustud oli.

Kell pool kaks pärast lõunat sõitis isa Joann Moskwasse ja tuli kesknädalal ööse jälle tagasi. Neljapäeval walmistasin ma enmast teist korda Jumalateenistusele ja pidasin jeda ühes isa Joanniga tööarmastuse maja kirikus. Sel päeval wõttis auuwärt isa Joann mu naese patutunnistusele ja laupäeval wõttis naene Jumalaarmust osa, kui ta weel reede sai üleüldist patutunnistust kuulnud.

Dmas korteris elasin ma kolm päewa ja siis läksin tööarmastuse-majasse korterisse. Siin tuli mind isa Joann weel kaks korda waatama. Teise paastu nädala laupäeval pidasin ma kolmat ja wiimast korda isa Joanniga Jumalateenistust ja peale teenistust käis ta minu korteris. Saks päewaks ostsin ma mõned isa Joanni päewapildid — juuremad kingituseks mõne mu naabrile ja kaasteenrile, piijutejed kingituseks mõne muu inimesele — ja palusin isa Joanni neid allakirjutada. Neljale kirjutas ta alla, aga teisi õnnistas ta. Naesele ütles ta Jumalaga jättes, et ta mitte enmast ei

arstiks, waid sagedamini Jumala armulauale käiks, sest et ühenduses Kristusega, Tema kõigepuhtama Ihu ja Were läbi, inimene saab pühitsust, kinnitust, puhastust ja terwist. Meid Jumalaga jättes, ja meile head teed soowides, ruttas isa Joann teiste juure, kes tema palwele olid tulnud. Teise paastu nädala pühapääwal kella 9 hommiku läksime meie teele. Kui meie forterist äräläksime, oli naese jüda liigutud ja temal hakkas weri kurgust rohkestes jooksuma nõnda, et ma juba hakkasin ta elu pärast kartma. Werejooksmine tuuris kaks nädalad igapääw kaks korda ja — terve kuu aega, pärast kojutulemist, ei olnud paranemist näha, muud kui uni ilmus jälle. Teise kuu jooksul läks ta'l meel selgemaks, ihu tugewamaks, ajuti aga tundis ta peawalu, ferges mõistuse segadust ja ärarääkimata juurt hinge ahastust. Ma kirjutasin siis töbarmastuse-maja preestrile kui inimesele, kes isa Joanniga ikka wõib kokku saada, sest et ta sagedaste ühes temaga teenistust piab, ja palusin teda, et ta temale mu häda teada annaks ja teda paluks weel palwet teha mu haige naese eest. Dõse peale 20. Mai kuu pääwa näen ma unes, et Kronstadi linna kirikus olen, kus isa Joann proskomidiat talitab ühes selle preestriga, kellele ma kirja kirjutasin. See preester rääkis isa Joannile mu palwest naese pärast. Kui ma seda kuulsin, hakkasin ma nutma; isa Joann pööris ennast minu poole ja waigistas mind üteldes: „Ma tean, et teie naene weel mitte täieste terwise korra sees ei ole, aga ärge olge kurb, paluge Jumalad, warsti saab ta üsna

terweks." Ma rääkisin rõõmuga sest unenäust naesele. Maha langes kate tema mõistuse pealt, ärakadusid temast kurbtus ja ahastus ja ta sai üsna terweks, — tõeste üsna terweks.

Nõnda see, mis ei ole inimeste juures võimalik olnud, on Jumala juures võimalik, kuidas see minu naese juures sündinud on.

Südamest tundes ja kalliks pidades seda Jumala helduse täiust, mis minule ilmutud ja seda imetegewat isa Joanni palwe wäge, mis ta Rõigeförgema Jumala ees teinud, pian ma omaks kohuseks — sest, mis on sündinud — kõikidele kuulutada. Issanda nimi olgu kiidetud nüüd ja igaweste.

Dobozna küla preester

Николай Чулковичъ.

(Могилевскія епархіальныя вѣдомости № 21, 21 іюня 1894 года).

Ünna Keisri Aleksandri III. mälestuseks.

20. Oktobri kuu pääwal 1894 a. kell 2, 15 minutid pärast lõunat heitis hinge igawese mälestuse wäärt armastud isamaa isa Keiser Aleksander III. Siwadias Krimmi poolsaare peal.

Keisri Härra Aleksandri Aleksandrowitschi surm, kirjutab „Waliitsuse Teadaandja“, oli ühe õiglase surm, nõnda kui ta elugi õiglase elu oli, täis usku, armastust ja alandust.

Juba mitu pääwa tundis Tema ette, et surm ligi on ja walmistas ennast tema wastu, kui usklik ristiinimene, aga ei jätnud maha oma murekandmist riigivalitsuse asjus. Kaks korda, 9. ja 17. Oktobri kuu pääwal wöttis Keisri Härra Jumalaarmust osa. Pärast seda, kui Jumalas hingaja Keiser terve öö ei maganud, ütles Tema juba wara hommiku 20. Oktobril Keiserinale: „Ma tunnen, et surm ligi on, ole rahulik, Mina olen koguni rahulik.“ Ja kui Ta kõik Oma pere Gnese juure koku oli kogunud, kutsus Ta ka oma waimuliku isa ja wöttis jällegi Jumalaarmust osa suure ärdufega, mis juures Ta kõigile selgest kuuldawa häälega palwet enne Jumalaarmu wastuwõtmist tooli peal istudes luges. Keisri Härral oli kõik see aja selge meel ja mõistus. Pärast Liturgia Jumalateenistust saatis Ta isa Joann Sergiewi järele ja tegi ühes temaga palwet; ühe poole tunni pärast laskis ta jälle isa Joanni kutsuda, kes Teda siit ilmast minemisele palwega ja püha õliga wõidmisega kinnitas ja jäi Tema juure surmani. Kell kaks pärast lõunat läks Keisri Härra soonte peksmine tugewamaks ja Ta silma- waatus elawamaks, aga juba weerand tunni pärast pani Ta silmad kinni, käänas pea tagasi ja andis oma hinge Kõigekõrgema Jumala hooleks, rahu, õnnistust ja hea elu soowi ning eesmärki oma rahwale päranduseks jättes.

Elisame weel mõned kallid teadused wiimastest hingama läinud riigi isa elupäiwist, — teadused, mis nende inimeste kirjadest wõetud, kes siis Tema juures olid.

9. Oktobril andis haige Keisrile Jumalaarmu Tema waimulik isa protopreswiter Joann Jandisjehew. Tuba sell pääwal mötles Jumalas hingaja Keiser selle peale, et Ta stonja wõib ligi olla; aga kui isa Joann palus Teda riigi asjade talitusest puhata ja täieste ennaft Jumala tahtmise alla heites Pühast-annetest osa wõtta, wöttis Ta selle soowi rõõmu ja tänuga wastu ja kahetses ükspäinis selle üle, et Ta mitte nii leasti selle suure Sakramendi wastu ei wõinud valmistada, kuidas Tema oma Perega ifka seda teinud oli, kui Ta terve oli, suure paastu ajal. Palwete ajal, mis waimulik isa lugema hakkas, langes Keisri Härra põlwili ja tegi kummardusi maani, ja nõnda seisis Tema patutunnistuse lõpuni. Siis wöttis Ta osa Pühast-annetest; selle juures oli ka Keiserina, kes ühes minuga, kirjutas isa Joann Sergiew, aitas Teda sohwa peale istuda, mille peal istudes Ta Jumalaarmust osa wöttis.

Isa Joann Sergiew oli esimist korda haige Keisri juures 11. Oktobril. Keiser wöttis Teda wastu seistes, ehk küll jalgade paistetuse seda keelas. Ta ütles, et Ta Ise ei tohimum Teda nii kaugele Wenemaa nurka kutsuda, (nii õrnalt tähelpanelik teiste wastu ja nii tasane oli Ta, kirjutas isa Joann), aga kui suurwürstina Aleksandra Feodorowna Minule nõuu andis, (Ta Gnefe sõnad), teid Liwadiasse kutsuda, siis wõtfin Ma rõõmuga selle nõuu wastu ja annan teid, et tulite. Ma palun Minu eest palwet teha. Ma olen, ütles Ta, wäga nõrk haigusest. Mina ütlesin,

kirjutab isa Joann, et ma pian jeda omaks jüdamlikuks ihaldamiseksi Teie kalli terwise eest palwet teha, ijeäranis nüüd Teie haiguse ajal. Teie eest teeb palwet ka köit Wene-maa. Siis läks Tema teise tuppä, palus mind palwet teha ja langes põlweli. Ma lugesin kolm palwet ära. Keiserlik Majestet palus jüdamlikult. Ta tõusis üles, tänas mind ja palus ka edespidi palwet teha.

17. Oktobril andis isa Joann Sergiew haige Keisrile Jumalaarmu. Püha karikaga haige tuppä tulles ütles tema: „Waata, see Nuukuningas astub sisse; see täieste walmistud jalaohwer tuakse suure aauga sisse. Astugem juure usu ja armastusega, et meie igawese elu osaliseks saakime.“ Palwet enne Jumalaarmu wastuwõtmist luges Keiser selgeste, jüdamliku tundmisega ja alandliku kartusega wöttis karikast pühad anded wastu; meele ärduse pisar langes Tema rinna peale. Keiser sai suurt tröösti Kristuse Pühaõhtusöömaja-sakramendist.

20. Oktobril, kui protopreswiter Sandischew sai Keisrile Jumalaarmu annud ja tahtis äraminna, tänas haige Keiser teda mittu korda ja tahtis järehjätmata preestri käele suud anda, mis ta waewaga oma suu juure tõstis; waimulik isa awaldas omalt poolt Keisrile alandlikku tänu, mitte üks-päinis waimuliku seisuse eest, waid kõige esiteks püha Kiriku eest, kelle köikumata truu poeg ja kindel kaitzja Tema oli, ja ka kõige Wenerahwa seisuste eest, kellele Ta köit oma murekandmise ja jõuu ohwerdas ja awaldas kindlat lootust,

et taewa kodades Temale kadumata auu ja õnuse riik on walmistud, ühes kõige Pühadega.

Kui isa Joann Sergiew Liturgia sai 20. Oktobril lõpetanud, kutsuti teda kohe haige Keisri juure, keda hingamise lümmatus waewama hakkas. Tema kõrwal istus Keiserina, aga Troonipärija ja Selle kõrgeimmetud Prunt istusid Ta wastu ja lasksid Temale õhupadja seest õhku suhu. Mind kutsuti palwet tegema. Mull oli käes, kirjutab isa Joann, klaasike püha-õliga imetegewa fuju juurest, ma palusin luba Keisri haigeid jalgu ja kõhtu wõida ja tallitasin seda kahe minutiga. Pärast seda soovis Keiser, et ma omad käed Tema pea peale paneks, mina hoidsin neid seal kaua; Keiser oli täie mõistuse juures, palus mind puhata, aga mina ütlesin, et ma wäsimust ei tunne ja küsisin: kas se mitte Teile raske ei ole, et ma kaua omad käed Teie pea peal hoian? aga Tema ütles: „Ei mitte, waid mina tunnen suurt fergitust, kui teie neid Minu pea peal hoiate.“ Siis wõttis Ta ütelda: „Teid armastab Wenerahwas?“ — „Jah,“ kostsin mina, „Teie rahwas armastab mind.“ — „Armastab,“ kostis Keiser, „sest ta teab kes teie olete ja mis teie olete“... Need olid peaaegu wiimsed haige sõnad; warsti peale seda lasks Ta käed ja pea tagasi tooli leeni peale ja tajafeste, ilma surmaga wõitlemata, heitis Ta hinge. Kõik Keiserlik Bere, ennast Kõigeförgema tahtmise alla heites, kes oma käega kõikide elu alal piab, langesid, tajafesti sõnalaujumatta põlwili. Aga Sumala Salwitud mehe hing läts waitfjelt

Issjanda juure ja — mina wõtsin omad käed Teie pea pealt ära, kelle peale külm higi ilmus. Rahu olgu Sinu hingele, Suur Keisri Härra ja Kuningate Kuninga truu teener!

„Ära nuta“, ütleb ija Joann oma kirja lõpetuses, „ära ole kurb Wenemaa! ehk sa küll oma palwete järel Jumala käest terwišt oma Keisrile ei saanud, aga ju palwete järel oli Ta surm waiwne ja kristlik, ning hea eluots kroonis Tema auulist elu; aga see on kõigekallim asi.“

Mõtted usklikude Kogudusest.

Kiriku ajalugu on elav ja nähtav tunnistus inimese sou lunastusest maa peale tulnud Lunastaja läbi, keda juba esimisele inimesele tõutati; — tunnistus, mis sünnib kõige tegude, inimeste, sündmuste, kristliku armastuse wägewuse, usu-kannatajate ärawõitmata meelesindluse ja wahwuse ning arwamata palju imetegude läbi; imetlemise wäärt ristitiinimeste uuenduse, nende iseeneise äraalgamise läbi maailmast ja kõigist tema ilust ja headustest, tema auust ja rikkusest. Kristlik usk sünnitab arwamata palju pühainimesi, awalikusi, kui ka neid, kes meist teadmata jäänud, aga ainult Jumalale teatud. Misjugune suur ühendus wana ning uue seaduse ja kiriku ajalou wahel! Misjugune kokkuleppimine! Igapäawased, nädalised ja aastased Jumalateenistused on tunnistus sellest ühendusest ja kokkuleppimisest püha Piibli ja kiriku ajalou wahel ja imekspanemise wäärt Jumala nõuust inimese sou ärapäästmise pärast, mis targaste seatud, targaste tehtud ja targaste kuni maailma otsani forda saab jaadetud.

Misjuguſe emaliku, õrna ja püha armastuſega kaitſeb püha Kogudus meie hinge ja ihu, meile mitmed paastud määrates, mida mitmed omas pimeduſes küll nende wabaduſe kitsendajaks arwawad! Paastu pidamiſe läbi ſoowitab püha Kogudus meie kätte kõige ſuuremat waimulikku wabaduſt: ilma paastu pidamata jääb waim liha ja kõige tema ihalduſte ning himude alla ja iſegi ihu nõrkeb ja jääb wiimaks haigeks.

* * *

Misjuguſe arwamata ſuur Jumala annete rikkus, misjuguſe taewalik elu, pühadus, õigus, ſuur jumalik heategude hulk ſeiſab püha Jumala Koguduses paigal! Temas ſeiſab alal meie lunastuſe imelik majatallitus; temas on kõik Jumalikud ſakramendid, mida meie walgustamiſeks, uuenduſeks, äralunastuſeks äratäidetakſe; temas on koos kõik inglite taewa wägi ja ka kõige pühainimeſte hulk, kes oma maapealſe waga elu, oma heategude ja oma kannatamiſte läbi taewariiki päriſiwad. Koguduses on ilmalõpmata imelik lunastuſe jutlus kuulda!

* * *

Nähtawas maailmas ehk looduses nääme meie Jumala ſuurt tarkuſt, headuſt, iluduſt ja Tema ilmalõpmata wägewuſt; Koguduses aga, peale ſelle, nääme meie Jumala ilmalõpmata õiguſe ja helduſe ilmutuſt, iſeäranis meile patuſtele, — mis tõeks ſai Jumala Poja tulemiſe töötuſes, Tema Jumalaſt Iſaſt maa peale läkitamiſes, Tema

lihaks saamisest, elus, õpetuses, imetegudes, ettekuulutustes, Tema kannatuses, surmas ja surmüst ülestõusmises, taewaminemises ja Tema teises hirmsas maa peale mahatulemises. Kõik Tema elu, Tema õpetus, imeteud, kannatamine, surm, ülestõusmine ja taewaminemine saavad ilma wahetpidamata Roguduses ikka ja ikka meeletuletatud, kuulatud ja kiidetud usklikude õpetuseks, maenituseks ja lunastuseks; ka Tema lunastavad sakramendid saavad seal alati tallitud: igauks, kes tahab, võib neist osa võtta ja nende läbi lunastust nõuda, sest ilma nendeta ei ole mitte lunastust. Ja nüüd jelle Jumala Roguduse vastu jäiwad ristiinimesed nõnda tuimaks ja külmaks, nagu ei oleksid nemad koguni tema liikmed olnud. Mis mõistmata nähtus see on?

* * *

Kirikus sisseseadmises ja Jumalateenistuse korraldamises on püha Rogudus nagu ühe kirjasise ülesse pannud maailma ja inimese elu tähtsamad pilgud; maailma loomist kujutab tema nõnda: altar on taewas, pühakoda ehk kirik on maa, eeskoda on maa-alumised paigad; ta kujutab meie ette inimese õnnist põlwe ja tema patulangemist, paradiisist väljaajamist, paradiisi wärawate kinni panemist ja keerubi tulise mõdegaga ettepanemist, Madama ja Gewa kahetsemist, Lunastaja ettekuulutamist, wana-seaduse rahwa Lunastaja ootust armuohwri toomist; ettekuulutusi, ettetähendamisi, Lunastaja ilmumist, Tema esite teadmatta elu, Tema ristimist, Tema paastumist ja kiusamist; awalikku ilmumist maailmale, jutlust,

imetegusi ja kannatamist, surma, mahamatmist, ülestõusmist ja taewaminemist.

* * *

Maailmas sureme meie omas pattudes, Roguduses saame meie elavaks Jumala armust; maailmas kannatame häda, kurbtust, pealetungimist, haigust, — Roguduses saame neist wabastud, saame terweks, trööstitud ja fergitud; maailmas käime meie lihahimude pimeduses, ei tea mis teeme ega fuhu poole tõttame, sest patu pimedus kattab meie filmi, — Roguduses aga saawad meie waimulikud filmad walgustud ja meie näame selgeste walgust; maailmas saame rojastud, Roguduses puhastud ja walgustud; maailmas jääme meie liha ja waimu poolest jõuetumaks, — Roguduses leiame hinge ja ihu tugewust. Rogudusest oowab wälja elu, wägi, pühadus, õigus, walgus, waimu julgus, trööst ja rõõm. Muu ja tänu Jumalale, kes nõnda palju taewa headusi Oma Rogudusesse maa peale on annud!

* * *

Meie püha õigeusu Roguduse Jumalateenistuses on iga usklikule ja tähelepanejale pealtwaatajale näha ja ruttu arusaadaw, et kõik usklikud maa peal — karjatsjed kui kari, ja taewas pühad Jumala meelepäralised inimesed — Jumala Omaist pealehakates — kõik on üks Rogudus, üks Jumala hoone, üks ihu, kelle pea on Issand Jeesus Kristus ise, aga hing — on Püha Waim, see eluandja, walgustaja, puhastaja ja finnitaja kõigile maa pealsete Roguduse liik-

metele. Ja seda tähtsat mõtet, seda sügavat ja rõõstivat tõsidust ei tohi iialgi kirikus palve juures tähelepanemata jätta: sest temal võib ja piab väga hea ja lunastav mõju ristiniimese hinge kohta olema, iseäranis palve ajal, sest siin on inimesel kõrge lunastava tundmiste ja heategude hallikas lahti, siit oovab välja tõsine kaastundmine kõikide vastu, arm, taane meel, wagadus, lugupidamine, püha feltjilik elu ja kõige rõõmsam lootus elus ning surmas. See elav usk, et ma Roguduse liige olen, et selles elavas kehas alaline laenutegewus liikmete wahel on, täielikude poolt nõrkadele, tugewate poolt wäatimaile, eluaegas ja peale surma, peale kiristu ja haua, — see usk on mulle kõige suuremaks rõõstiks, tuetuseks elus juhtuwais kurwais tundides. Püha Rogudus wahetpidamata tuletab meie meele, et meie eest taewas alati paluwad: Jumala ema, pühad Inglise, kõik pühad inimesed; et ka maa peal wõitleja Rogudus pääwal ja õõsel meie, tema tõsiste laste eest Jumala ees palumas on; kas on siis need palwed ja eestpalumised ilmaasjata? Ei mitte! Nemad teewad imet maa peal: päästawad ära maailma tema hukatusest (Jesaja 6, 13) ja kõigist hädadest, mis inimeste peale nende lugemata hulga Jumalat wihastawa eksituste läbi oleks langemid; need eestpalumised ja palwed päästawad ära terwed kuningriigid hukatusest ja langmisest. Tuletage meele püha Rooma paawsti Leo Suure eestpalwid Gunnri rahwa wäeülesma Atilla ees; püha Sergiuse Radonegi linnast ja teiste Wenemaa püha

inimeste eestpalwid, iseäranis aga Jumala Emma palwid Wene riigi eest; kui jagedaste on Tema Oma wägewate eestpalwete läbi meie isamaad waenlaste pealetungimiste eest ärapeastnud! Kas see mitte trööstiw ei ole? Kas ei ole see mitte juur ja rõõmustaw asi, Jeesuguse Roguduse hea liige olla? Mis mõiks sest kallim, tarwilisem, kõrgem ehk kiituse wäärilisem olla? Tõeste — ei midagi; waata, mikspärast nõnda jüdamlikult ja kõwasti pidasid Rogudusest kinni ja jurid usu ja Roguduse eest tema tõsised pojad — pühad martrid; waata mille pärast pidasiwad ja täitsiwad hooletandlikult tema seadusi ja eeskirju pühad Jumala kartlikud isad ja naesed ja kõik tema tõsised liikmed: nemad pidasiwad väga kalliks jeda auu, tema lapsiks olla, pidasiwad väga kalliks jeda, et nad Kristuse enesele liikmed on ja kaaskliimmed Püha Jumala Emma, püha inglitele ja kõige pühadele, ja kartsid iga kassipidist ja halba mõtet, weel enam sõnu ja tegusi, millega nad Rogudust ja tema pühadust oleksid haawanud ja kurwastanud. Nende eeskirju järele tehesem siis ka meie — kes meie sellejama Roguduse ihu liikmed oleme.

* * *

Kuidas püha, kõigemaapealse ja apostliku Roguduse liikmetel, nõnda võlida, õigus pühainimeste eespalwete peale Jumala ees on, nõnda, selle wastu, Rogudusest äralaskunud inimesed kautawad jeda õigust ära, kui ühed surnud inimesed, kes oma wastase olekuga igawest hukatust enda peale

tõmbavad. Püha Roguduse rajadest väljas ei ole lunastust, ei ole waimuarmu.

* * *

Misjugušeks suureks tueks ehk kinnituse sambaks Rogudusele ja ka meile on Issanda pühad, — Jumala Ema, Tškäija, apostlid, prohvetid, kannatajad, usuisjad, wagad ja kõik pühad inimesed! Nemad paluwad meie eest, meile heaks. Meie hüijame neid mitte ilmaaegu appi. Sest waata, meie oleme kui pilliroog, mida tuulest kõigutakse (Matt. 11, 7). Nende palwete pärast kinnita meid, Jumal! Sinu Rogudust, mis kõigis maailmas, kinnita, oh Jumal, nende palwete pärast!

* * *

Kõigist Jumala lunastuse tegudest maailmas kiidab Püha Rogudus kõigeenam seda kõigesuuremat Jumala lihaks saamise imet ja temast tulnud lunastust inimese soule ning — Kõigeenam õnnistud, Kõigepuhtamat Jumala Ema; nii palju kui mere liiwa on, nõndasama palju on kiitusi Jumala Ema, iseäranis kanonides, jalmidega lauludes, dogmatikudes, afahwistides; ja Tema on tõeste seda wäärt, pealegi on kõik seda kiitust weel wäga wähe, sest Tema oli ometigi wäärt Jumala Emaks saada, ja Tema läbi ühendas ennast Jumal inimestega ja tõi neid enese juure. Ka meie piame, nõnda võlda, hingama selles Jumala lihaksjaamise jala asjas ja temas elama, temas endid kinnitama.

* * *

Nii kõrge kui taewas on üle maa, nõnda on Jumala püha inimesed üle meie kõrged: nemad on taewalikud, meie maapealsed ja maa-armastajad; nemad on pühad, meie oleme hulga pattudega täidetud; nemad armastasid Jumalat kõigist omast südamest ja wäest ja salgasid ära iseennast ja maailma, meie armastame üle kõige iseendid ja maailma kõige tema hingeroojastawa ja Jumala wastaste kombetega; nemad püüdsid taewalikku tarkust, taewaliku südant, — taewaliku tahtmist armastades ja oma lihalikku, roojast ja ärahukkajat tahtmist ärajalates, aga meie oleme hoopis maailma lapsiks saanud, oleme oma mõistust äraroojastanud, ühtlasi ka oma südant, tahtmist ja kõik waimulikku seisuforda. Sellepärast alandagu enmast pühade inimeste ees iga ristiniimene ja auustagu neid seejuguise auuga, mille wäärt neid isegi Jumal on arwanud, püüdku igaüks ka nende elu, nende usku, nende leegitewat armastust kätte saada; sojendagu ta oma südant, nende palawat armastust Jumala ja ligemise wastu meele tuletades; püüdku ta ülesse saada senna, kus on igawene Armastus, mis kõiki armastada wõtab, kus igawene Õigus ja Pühadus, kus igawene elu ja igawene kiitus, igawene rõõmustus pühadele on.

* *

Kogudus on Jumala hoone: — tema sees on Jumal Peaks kõige pühadele, taewas hiilgawaile ja maa peal elawatele ja wõitlejatele — ja kõik on Tema liikmed; üks Jumala Waim elustab, walgustab ja kinnitab kõiki. Selles

Jumala hoones on kõik, nagu ühe ihu liikmed, üksteisele lähedal; kõik — terwed ja nõdrad, taewalised ja maapealsed liikmed aitavad üksteist; maapealsed paluvad taewaliste käest abi — taewalised paluvad nende pärast Jumalat; ja sel kombel juur Jumala arm walatakse wälja Koguduse ja kõige tema täiuse peale. Maapealne Kogudus, wanal ajal ja praegugi, on täis Jumala Oma ja mitmesuguste püha inimeste imetegusi.

* * *

Jumalafünnitaja on kõrgemaks tõstetud kui Kerubid ja Serawid ja kõik loomus sinu ärapeastmise ja sinu ülendamise pärast, oh ristiinimene, et Ta sind kaitseks ja lunastaks; kõik pühad inimesed on kõrgeks tõstetud imelise patust ärapeastmise läbi, hulga imetegude pärast, mis nagu eluwee jõed neist wälja oowawad, kõik maailma elustades; ülendud on nemad oma mädanemata ihude pühaduses, ja jällegi sinu ärapeastmise ja sinu kõrgeks tõstmise pärast, et ka sinagi wõiksid sest puhastajast eluwee ja imetegude hallikast wett wõtta; et ka sinagi neis wõiksid tähele panna su enese kõrget sündimist, su taewa kutset, su hinge suurus, mis Jumala näu järele on loodud; et sa põlgaksid oma liha, maailma, lihahimusi, kõik maapealsid kaduwaid asju, ja kõigist jõuust, kõige taewaliku armastuse palawusega püüjaksid taewa riiki saada, lihahimmude, ihaldamiste ja kõige nähtawa ning nägemata waenlaste wastu wõideldes. Püha Koguduse ajalugu, püha inimeste elu, pühade kujud —

peavad sulle kui alatised taewa teejuhid olema: iseäranis Jumalateenistus ja sakramendid, kasiuus, paast ja palwed ja sõnakuulmine hingekarjaste vastu.

* * *

Mida on patusele, roojasele inimesele tarwis iga pääw ja igal tunnil? Armu, puhastust ja pühitsemist. Aga kus antakse ja ka saadakse seda armu iseäranis? Roguduses. Mill ajal? Jumalateenistuse ja mitmejuguuste sakramentide talitustel. Aga kodu? Antakse teda ka kodu jüdamliku palwete ja usukombede äratäitmise läbi; wõib teda antud saada igas paikas ja igal ajal, aga kuskil ei saa ta nii rohkel mõedul ega nõnda mõjuwalt wäljawalatud, kui kirikus. Sellepärast on kirik ristiinimesel iseäranis väga kallis, ta on kui eluwee hallikas, kui Jumala koda, kui armuannete, puhastuse, pühitjuise ja taewaliku elu paik.

* * *

Püha kiriku kujude peale saawad kirjutatud nende pühade näud, keda Liturgia ja pühaannete walmistamisel alati mälestakse; need on meie usu ettekuulutajad ja prohwetid, need on, kes usu tõsidust ja lunastust oma were, tuhande piinamiste ja surma läbi nagu pitseriga kinnitasid ja kes nüüd julgusega meie eest Jumalat paluwad, — alatised usu tõsiduse tunnistajad ja tema eluandja wäe ülesnäitajad ka piinamistes ning surmas, Roguduse igawesed sambad, alatised tema kaitsjad oma palwete läbi, Roguduse ann ja ilu.

* * *

Minule on antud kõik meelewald üle taewa ja maa (Matt. 28, 18). Seesuguse meelewalla läbi jääb Issand Koguduse hingekarjatsed — piiskopid ja nendest alamad: preestrid ja diakonid ametisse; talitab kõik sakramendid: ristimist ehk uueste sündimist weest ja waimust; salwimist ehk Püha Waimu andmist; muudab Püha Waimu läbi leiba ja wiina Omaks ihuks ja wereks; annab Püha Waimu läbi patud andeks, õnnistab mehe ja naese ühendust; arstib haigusi õlitamise sakramendi läbi; jelle kõigewägewama meelewalla läbi kaitseb Ta oma Kogudust esimestes tema algamiste aastates, kui Tema järelekäijaid hirmsaste piinati ja tagaeti. Sellesamma kõigewägewama meelewalla läbi kaitseb Ta ka praegu veel iga ühte meie seast patudest ja kõige nähtawa ja nägemata waenlastest.

*

*

*

Iga inimene on oma hinge poolest haige, see tähendab, ta on lihahimmulik, patune, wäga wääti, roojane, jõle, wilets, waene, pime, alasti ja furnud. Issand tuli taewast maa peale maha langenuid ärapeastma (Matt. 18, 11; Luf. 19, 10) ja asutas maa peale Oma kogudust, et ikka ja alati lunastada neid, kes ärapeastmist tahawad, alati arstida neid, kes hinge- ja ihu-terwist otsiwad, et alati walgustada neid, kes patupimedusest lahti peaseda püüdwad, wäetimaid kinnitada, puhastada ja pühitseta rojasid, wabas-
tada kõigist hädadest, pealetungimistest ja waimuwaesusest; rikkaks neid teha oma Jumalusega püha õhtusöömaaja oja-

wõtmise läbi ja neid Kristusega ühendada, kinnikatta meie alasti olekut ja häbi, elustada igal ajal ja iga pääw neid, kes patu surma hingega surewad. Waata, kui väga tähtis on meile Rogudus, ja, kui väga tarwilik ta meile igaihele on! Ja siiski mitmed äraeksinud põgenewad temast ära, wõderastawad ja laitwad teda. Oh waejed, õnnetumad, huffaminejad! Tunnistage jumaliku Roguduse lunastuse wõimu üles ja pöörge endid tema poole, kui õrnalt armastaja ärapeastja ja teie eestpaluja poole Jumala ees. Teie löbu ja elu peale pealiskaudu waadates, wõib mõtelda, et teie terwed, rikkad olete, ega tarwita Rogudust, Tema arstimist, lunastust ja abi, — aga see on ainult wäljaspoolt, sest omas hinges olete teie kõik waejed, haiged, wiletjad, pimedad ja surmud.

* * *

Et meie Roguduse sisse usume, kes usklikude jeltskond Isjanda sees on, ühendud ühte ihuse oma pea — Kristuse läbi ja elustud ühest Jumala Pühast Waimust, siis peame ka meie, kui Roguduse ihu liikmed, üksteist kaitsma ja armastama, kui iseennast, kui oma hinge ja ihu, — peame wäljaajama omast südamest iheenese armastust, oma kasu, fadepust, waenu, wiha, pahandust, kurjust, kiimalust, liiust, peame üksteisele andeksandma, nõnda kuidas seda ise teiste käest enestele soowime, alandlikud olema ligemise puuduste wastu, neid südamlikult ja heameelega aitama. Armastus on Kristuse jüingrite ja Tema Roguduse liikmete ülem tunde-

märk. Ilma armastujeta ei ole Kristlikku Kogudust. See-
sugust armastust istuta, oh Issand, meie sisse, et meie mitte
kurja ei mõtle.

* * *

Ükski muu ristiusu selts, peale õiget usku, ei wõi risti-
inimeist kristliku usuelu täiussele ehk pühadusele tuua, ega ka
mitte täielikule puhtusele pattudest ja igawese elule, selle-
pärast, et teistel usujeltsidel, peale õigeusu, õigus seisab
ühes walega, nemad segasivad ebatarkust ja walet tõega,
ega ole neil Jumalast antud puhastamise, pühitsemise, uue-
sündimise ja uuenduse armu abi, millega õigeusu Kogudus
weel tänapäewani wanas täiuses õitseb. Tegede õpetus, ehk
kiriku ajalugu, meie õigeusu ja teiste koguduste lood on
näitamud ja näitawad seda weel praegugi wäga selgeste ja
arusaadawalt. Pange tähele arwamata suurt pühade hulka,
mis meie Koguduses pärast koguduste lahkumist olid, aga
teistel usujeltsidel neid mitte ei ole olnud, nagu katoliklastel,
luteranlastel ja anglikanlastel.

* * *

Üliwäga suured armuanded on Jumala Poja inimesek-
saamise läbi inimese suole Jumalast antud: Jumala ja ini-
mese wahel on patuwahesein mahakistud, sest inimese pärast
on äramõetmata ohwer toodud tema ärapeastmiseks patust
ja igawesest surmast, inimese suole on ülestõusmine antud;
inimene on kõiksugu taewa armu ja jõudu saanud eluks ja
pühaduseks; ta on uueste paradiisi pandud, ta ongi Kris-

tusega Jumaliku olemise auujärje peale istunud, sest inimene on Jumala Poja lihaks saamise läbi Jumaliku olemise osaliseks saanud. Rogudus on maa peale asunud, kui ärapeastmise selts, ühendud kõigepühama, kõigewägewama Roguduse Peaga — Kristuse Jumalaga ja elustatud ühe waimu armuga; talle on antud uuesündimise waimu pitseri pühitsemise arm Pühast Waimust, kes on tulewase headuste pant; on antud patude andeksandmise armuand patukahetsamise sakramentis; eluandja ja lunastusetooja Kristuse ihu ja were sakramendi tallituse ja wastuwõtmise armuand; ihu ja hinge nõtruse arstimise armuand salwimise sakramentis; pühitsemise armuand inimese sugu sünnitamiseks ja laste kasvatamiseks abielu sakramentis.

* * *

Tule sagedamine kirikusse Jumalat kiitma, ehk oma hinge nõtruse ja waesuse ning patustuse pärast kurtma, sest ükski ei saa wägewam ja armurikkam sinuga seda ühes tegema, kui püha Rogudus. Tema paremad liikmed tundsid just kõik seda, mis sinagi tunned, olid wäätimad kui sinagi, patused kui sinagi. Rogudus ei pane sinu eest mitte warjule, et kuri patu haaw on kõikide külles, kõigile on ta haiget teinud, neid hukatusesele wiinud: kõik nemad nutsid, palusid, kannatasid, kurtisid, olid suurte kiusatuste all: selle mõtte juures saab sinu kurtmine ja kannatamine ka kergem olema.

* * *

Kirikus olen ma Jumala imetegude riikis, armuandede, jumaliku õiguse, hukkatusest päästmise, inglite ja pühade riikis, kes taewas on üleskirjutud (Ebr. 12, 23). Siin olen ma ühes Jumalaga, Jumala Emaga, inglite ja kõige pühadega. Wanas Seaduses paneb meid kõige enam imestama maailma loomine ainja Jumala sõna läbi, uues Seaduses — Jumala lihaks saamine. Jumal sai inimeseks Jumalaks jäädes: waata imet, mis suurem on kõigist imedest! Jumal kannatas, juri kui inimene, tõusis üles furnuist inimese ärastamiseks: waata Jumala helduse, alanduse imet!

* *

Meie elame imetegude riikis, see on Püha Kolmainu Jumala waimulikud riikis, Issanda Kõiguses, — ja esimene, kõige suurem imetegu temas on Jumala see Sõna lihaks saamine, Tema sündimine ilma meheta Emast, kes lihaks saanud Jumala ilmale tõi ja ülemaks sai kõigist loomast, ülemaks kui Kerubid ja Serapid. See on imetegu, mida Issanda Kõiguses, kuidas kohus on, kiidetakse. Ja kui wäga on inimese sugu selle Jumala lihaks saamise imetelu läbi kõrgeks tõstetud! Kui palju on temale head tehtud, kui palju on teda armastatud, kui imelikult ärapäastatud igawesest ärasteenitud patunuhkluselt, Jumala õigest äraneedmisest, — ja on teda ümberloodud, on wäärt arwatud taewariigi pärija olla! See on igawese auustamise ja kiituse wäärt. Joannese Ilmutamise raamatusse ongi ülesse pandud niisugune Issandast lunastud rahwa kiitmine. Meie peame

omalt poolt ka armastama Issandad ja üksteist, kui ühe ihu liikmed, kelle pea Kristus on.

* * *

Rogudus maa peal on tõsise waimuliku taewaliku elu keskpaik; pühitsuse, Jumala õiguse, tarkuse, wäe, Jumala rahu ja tõsise wabaduse hallikas.

* * *

Rogudus on lunastawatate hingede selts; Rogudus on püha ja imelik õigede, taewas walitsewate hingede ühendus nende inimestega, kes õigelt Kristuse sisse usuvad ja veel maa peal elavad, ühe pea — Kristuse all; ühendus, mis elustatud, pühitsetud ja finnitud saab Pühast Waimust.

* * *

Rogudus on Sakobi kaew, kelle sees on igaweste woolaw eluweşi (1 Joan. 4, 6. 14), see on Jumala armuand, mis meile elu annab, meie hingede jämu kustutab ja patu wingu wähendab.

* * *

Meie Roguduses ei ole ühtegi seadlust, wiisi ega kombet, mis ilma tema Pea — Issanda Teesuse Kristuse ja tema Juhataja — Püha Waimu finnitusega seatud oleks. Tema juhatab Roguduse karjatseid kõige tõele, Tema on kõige targa siseseadmise korra sünnitaja.

* * *

Rogudus on kõige parem, taewalik sõber igale tõsisele ristiiinimesele; preester piab tema waimu kandja ja awal-

daja olema kõigile ilmliku inimestele. Kogudus on kõige parem ja õrnem armastaja waimulik ema meile: preester piab ema armastuse waimu kandja ja awaldaja olema inimeste wastu; sellepärast saabki preester isaks nimetud, aga inimesed tema lasteks.

* * *

Kiriku ajalugu on kõige jumaliku tõe ilmutamiste waljusti hüdija tunnismees. Issanda Kogudus on kõige maailma tuletorn, kes kõigile elulaentel uujatele walguft annab (apostlid, prohwetid, kannatajad, pühad piiskopid, waga isad). Koguduses awaldas ennast Jumala armastaja waim inimeste wastu, nimelt preesterlikus, isalikus ja pojalikus olekus (waimulikud isad, waimulikud lapjed). Kõwaste piab seda waimu jaama karjastest ja karjast peetud: ega meie, karjatjed karja ei kaitse, waid Taewane Isa ise kaitseb teda meie läbi; meie piame oma taewast isamaad meeles pidama, kelle sisse meie ise piame püüdma jaada ja kelle sisse piawad Koguduse karjatjed ka usklikusi juhutama. Jehowa on mu karjane, ei muul' pole ühtegi waja (Laul 23, 1).

* * *

Misjuguise pühaduse, õiguise, Jumaluse kõrgusele on Jumala püha inimeste loomus tõstetud: see on püha Issanda eelkäija, apostlite, prohwetite, püha piiskopite, kannatajate, waga isade, kasupüüdmata meeste ja kõige pühade loomus! Kui tähed hiilgawad nemad taewas kõige pühaduse sees, lehkawad magusaste kui paradiisi died. Patused inimesed ei

mõista mitte äraarwata nende kõrgust ja wäärtust ja arwawad neid igapäiſiks inimesteks, kes mitte wäärt ei ole, et neid appi hiiida ja auustada (luteranlased ja paschfowlased).

* * *

Püha Rogudusel — kui kõige taewas olewate püha inimeste ja kõige õigenõuliste maa peal elawate seltsil on juur taewalik wõimus, mis kõik saadana kurjust ja inimeste kawalust ja kurje mõttid ära wõib wõita ja nende püüdmissi tühjaks teha; muud kui meil on ainult tarwis Issanda sisse uskuda ja ka kõige wägewama Jumala Oma ning kõige pühade eestseisumise peale loota, aga ka, mis pea asi on, elada kuidas kohus, meie suure kutsmise järele. Sel põhjusel juhatab püha Rogudus meid sagedaste ekteniates, — juures, wäikeses ja palweektenias — Jumala Oma ja kõige pühade eestpalwele, soowitades, et meie iseennast ja teine teist ja kõik meie elu Kristuse meie Jumala hooleks annaks. Sedasama soowitab ta meile ka litia palwetes, salmidega lauludes ja kanonides. Rogudus on nagu kindlus, millest kõik põrgu wägi ei ilmaški wõitu ei saa. Meie piame aga ainult Roguduse Pea — Issanda poole hoidma ja Teda appi hiiidma ja nõndasama ka meie waimulikku ülemat Emat püha Jumalajünnitajat, kõiki inglid ja kõiki püha inimesi.

* * *

Apostlites, kannatajates, püha piiskopides, waga isades ja kõikis pühades on meil palawa armastuse; sõnakuulmise

ja Jumala alla alandamise eeskjuju ja tunnistus sellest, et — kui meie aga seda tahame — meie võime Jumala meelepärast olla ja võime iseennast ja teisi ärapäasta; meie näame nendest maanituist oma usu nõdrusele, rumalusele, laiskusele, hooletusele, külmusele ja saame sellepärast seda kurjemini nuheldud, kui meie mitte meelt ei paranda. Peale selle on pühad inimesed meile aitajaks ja eespalujaks Jumala ees: hakkagem siis neid hoolega appi hüidma!

* *

Roguduses on tõsiselt toidujeks meie hingedele: Jumala sõna, sakramendid, Jumala teenistus ehk lugemine, laulmine, pühad kombed, mis kõik meie mõistust ja tundmist toidavad. Käige sagedamini kiriku ja kosutage oma mõistust, südant ja meelt kadumata asjadest. Maailmas toidate teie endid ainult kaduva asjadega: teie kuulmine, nägemine, maitsmine, haistmine, mõistus, meel ja tundmine, mõttekujutused saavad kõik kaduvalt asjadest toidetud. Roguduses aga on kõik kadumata: kadumata igavene ilu, kadumata magusus, kadumata rikkus ja kadumata auu; aga maailma lihalik ilu, lihalik magusus, auu ja rikkus — kõik on kaduvad, hukkaminewad; pealegi on see kõik petis, meelitav ja patune. Pia meeles, ristiniimene, et sina igawese elu pärast võitled patu ja kuratiga, kannatad haavu, katku, vastu võtad kurvastust, kitsikust, waewa ja waesust ja teed heategusid. Sinul on küll asja, mis pärast ja kannatada ja enmast waewata võtad! Pitka kannatuse läbi pärisivad kõik pühad

inimesed igawest elu. Pidage siis, oh ristiniimesed, alati feda pea sihti omas silmas. Ja misfugust? Igawest elu.

* * *

Wennad, sõbrad! armastage Rogudust: koguduses on teie elu ehk teie eluwesti, mis ilmalõpmata wälja woolab sest iffawoolawast Püha Waimu hallikast, — seal on teie rahu, teie puhastus, pühitus, parandamine, walgustus, teie wägewus, abi ja auu; seal on kõik inimese ülemad igawesed püidmised. Oh misfugune õnnistus on Roguduses! Muu olgu Roguduse Issandale, kes tema peale Oma andid nõnda rohkest wälja walab! Oh uskuge, uskuge mitte ainult sõnadega, waid ka tegudega püha, kõigemaapealse, apostliku Roguduse, ehk Kristuse äralumastud jeltsi sisse.

* * *

Üheks tõsiheks, ainjaks, pühaks, kõigemaapealseks, apostlikuks ja lumastufetoojaks Roguduseks tunnistame meie oma Rogudust sel põhjusel, et tema kõiki enesesse kokku wõtab: püha inimesi taewas ja maa peal, elawaid ja furnuid, kõiki paneb ta ühe Pea — Kristuse — alla. Selles jumalikus, targas siseseadmises on kõik täis lumastust ning tröösti: Roguduse liikmed aitawad üksteist lumastufele ja igawese Issanda õntufele; taewalikud Roguduse liikmed aitawad maa pealsid, maa peal elawad aitawad neid, kes ühes nendega praegu elawad ja ka furnuid; nõnda on siin täielik ühendus üksteisega. Luteranlastel on aga see ühenduse side katki kistud: neil ei ole Pühade mälestust ega neude waimu-

liku ja elustawa ihude auustamist; ei ole tänuohwrit pühade eest, ega armu ohwrit suruute eest; jurnud on neil hoopis ilma abita jäätud, ilma Roguduse hoolitsemisest ja armastusest, nemad on nagu hoopis äralükatud.

* * *

Roguduses on kõik tark, püha, kaunis, elustaw ja õppetlik; seal jooksewad eluwee jõed, seal on rahu, rõõm ja wabadus.

* * *

Teie teate kui väga on inimese loomus patu läbi kihwititud, kui rojane ta juba omast sündimisest saadik on: sest patu sees oleme meie kõik sünnitud ja sündinud. Nga pühad Jumala inimesed on Jumala armu ja oma hooltuse, paastu, walwamise, palwete, wahetpidamata tähelepanemise läbi enese wastu, Jumala sõna õppimise, himude suretamise ja martriliku kannatamiste läbi patu wõimu ärawõitnud, on endid kõigist lihast ja waimu roojusest ärapuhastanud ja puhtaks Jumala niuks saanud, puhtaks Jumala kullaks saanud. Ja et see puhastus väga aega mööda pitkalt kätte saab jaadud, kõigesuurema iseeneise ärasalgamise püiete läbi, armastusest Jumala ja ligemise wastu, mille peale ilmlikud inimesed, kes maailma ja iseeneise armastuse wõrkus on, väga arwa julgewad, siis on ka püha inimesi wähe ja need jaawad kui kohus Jumalast taewas ja maa peal auustud. Sest Jumal on neile kinkinud paradiisi õntsuft ja eespalwete

armuannet maa peal elavate ja nende juure tõttavate inimeste eest. Palju Pühade ihudki on Jumala armust äramädanemata, isegi täis arsti väge. Kuidas ei piaks meie mitte seesugusid Jumala sõbru auustama kelle sees Jumal, kui omas puhtas, elavaks saanud, mitte kätega tehtud templis võtab elada? Mikspärast ei auusta neid mõningad õigeusulised ristiniimesed ja kõik Luteri ja Kalwini järelkäijad? Sõegi Jumal ütleb: Minu auustajaid auustan ka Mina (Kuning. 2, 30). Mulle on väga kallid Sinu sõbrad, oh Jumal (Laul 138, 17), ütleb prohwet Tarwet ja auustas ka neid. Olgem siis ka meiegi, oma enese lunastuse kasuks, Pühade usu, lootuse ja nende armastuse pärast Jumala wastu, alati walmis südamlikult neid kiitma ja auustama, sest auu, mis neile antud saab, tõuseb Jumala enese ette, kes neid on auustanud ja neis hingada võtab. Iseäränis piame wahetpidamata kiitma ja auustama Püha Jumalajünnitajat Ikkaneitsit Mariat, seda eluandjat Jumala laekat, mis meie lunastawa ja kartuse wäärt Jumala see Sõna lihaks saamise saladuses on teeninud ja kelle läbi kõik inimese sugu lunastust, pühitsust ja jumalikuks saamist leiab, kui Gestrpalujat meie igawese elu eest, kuhu ta meid ka juhatab.

* * *

Oh püha Kristuse pruut, meie ema, Jumala Rogudus! Död ja pääwad kannad fina kõiki oma lapiufesi omal emal rimal, Roguduse ülematest kunni tema teenijateni ja liht-

rahwani, kuningast sõjamehe ja wiimse liht alamast saadik. Sina kannad hoolt ja muret kõikide eest, — iga headust püüjad ja omafetele muretseada: head ja terwet tuule õhku, põlluwilja siginemist, palud neile ärapäästmist kurbtusest, wihast ja hädast, nõuad abi, päästmist, halastust ja hoidmist. Ja weel — oh, kui põlewalt — palub tema furnute rahu eest; misjugune lootus ja julgus on tunda ta palwetes furnute eest ekteniates, preestri hiiidmistes, iseäranis hinge-
palwe lõpuseñades! Kuidas piaks meie nägemata waen-
lastele waewa tegema! Ja kuidas püüjavad nad jellepärast preestri suud kinni matta, tema mõttid segades, ta'le tuimust, külmust peale ajades. Aga, Issand, tee lahti meie südam-
likud huuled, ja meie lihalikud huuled saawad Sinu kiitust kuulutama (Laul 50, 17). Anna meile jõudu usudepetust, lootust, armastust ja tõsidust alati waljusti kuulutada ja usu lippu omas käes jäädawalt pidada kõige inimeste ees kõwaste ja auufaste, sest iga liha on kui rohi, ja iga inimese auu, kui rohu õis (Jesaj. 40, 6).

*
*
*

Pühad inimesed olid Jumala meelepärast oma alatise kasinuse, walwamise, palwe, waga meele ja puhtuse pärast. Oh, misjugust jumaliku rahu, misjugust hinge wabadust oli neil, kes enesest eemale ajasid kõhutäitmist, rahaahnuust, roojust, kurjust, seda üleüldist maailmas elawate inimeste pattu, kelle sees meie kõik tõbised oleme. Misjugune hinge

täius on neil! misjugune walgus! misjugune leegitsew armastus Jumala ja ligemiste wastu!

* * *

Mis piab püha Jumala meelepäraliste inimestest arwama? Nemad on Jumala sõbrad, elawad Jumala templid, kelle sees Jumal igaweste wõtab olla. Luteranlased ja anglikanlased waatawad nende, kui liht inimeste peale, ja — sellega teutawad nad Jumalat, kes neid on auustanud, ja ka neid endid; ja ka mõned õigeuslised, kes ainult nime kaudu ristiinimesed on, aga mitte omas tegudes, ei waata õieti püha inimeste peale: nemad alandawad nende wäärtust ja teenistust Jumala ja Koguduse ees, waatawad nende peale ainult kui usukangelaste peale (pühad martrid), aga mõnda neist (wagasi ja jõledaid) arwawad nad nõdrameelilisteks. Aga tõsised õigeuslised ristiinimesed andwad neile wäärilist auu, nende auuks püha pidades.

* * *

Püha Jumalajummitaja on kui walgustaja küinal neile, kes pimeduses istuwad, sest waimulikku tulukest kõikide jüdametes sütitades, juhatab Ta meid Jumala tundmisele, meie mõistust waimuliku koiduga walgustades. Pühad Jumala meelepäralsed inimesed — püha Gelfäija, apostlid, martrid, piiskopid, wagad ja kõik pühad on ka küinlad, mis inimeste ees põlewad ja walguft andwad neile, kes maailma elu ehk lihahimude pimeduses elawad. Kõige õigusega piawad siis

ka nende kujud ees küinlad ja lambikesed põlema. Põlewad küinlad tuletavad meie meelde Püha Waimu mahatulemist tule-keelde wiisil apostlite peale (Ap. teg. 2, 3, 4), ja seda, et pühad inimesed on kui küinlad, mis põlewad ja paistwad (Joan. 5, 35). Mõnda armuline ja lõpmatta hea on Issand, et kui Ta leiab ühte hinge, kes Tema armuandid vastu wõib wõtta, siis walab ta neid selle peale rohkest wälja; wõtame aga näituseks püha Jumalasuunitaja Neitsi Maria, pühad apostlid, kannatajad martrid, pühad piiskopid ja iseäranis püha imeteutegija Nikolaid ja teisi püha inimesi tähele panna.

* * *

Kristiust andis inimese mõistusele ütlemata suurt jõudu ta edasi püiidmises; walgustas ime walgusega kõik mõistuse walda ja wiis teda mitmesuguste leiduste teele teaduste waldas. Tõsi on Jumala sõna, et rahwas, mis pimeduses istus, on suurt walgust näinud, ja neile, kes istusid surma maal ja surmawarjus, neile on walgus tõusnud (Matt. 4, 16). Sellepärast saab Kristuse usk ülemaks kõigist asjust arwatud.

* * *

Püha Jumala meelepäraliste inimeste pühadus on nende walgustud hingede suur saladus, mis Püha Waimu, selle neis ikka odwawa pühaduse hallika läbi, neis tõeks saab ja on saanud. Ole kartlik, ja ristiniimene, nende püha Jumala intimeste ees ja püüja ise kõik omas elus nende järele teha.

Püha oled sina, meie Jumal ja hingad pühade sees! Teie pühadus — see on Jumala tahtmine.

* * *

Auu ja hiilguse rikkust, kõigejuuremat auu ja kiitust kinkis Issand meile, kes meie küll seda väärt ei ole, ristmises, salvimises, püha Shtusöömaajas Kristuse ihus ja weres. Mis otsime meie siin maa peal, misjuguft kiitust? Suuremalt osalt ebakiitust, sest meie püijame kiitust, auu-palka, ristifi ja auutähti. Oh jõledust! meie isegi ei tea, mida ja mis tarwis meie otsime, ega mõista, et seejuguft püidmistega alandame endid, oma wooruse tühjust, alatust ja hinge langemist awaldades, — maa pealsid asju, aga mitte asju mis ülewel on mõteldes. (Kolosj. 3, 2). Ja miks-pärast ei otsi meie mitte sifemist ristifi, oma liha risti liijes tema ihaldamiste ja himudega (Kalat. 5, 24), miks-pärast paneme meie tähele seda, mis nähtaw, ja mitte seda, mis nägemata on; sest nähtawad asjad on igawesed (2 Kor. 4, 18)? Miskspärast ei tuletata meie mitte oma meelde püha inimesi, kes kõikijuguft puudust, tagaajamist, rändamist, piina ja wägivaldset surma kannatasid kiituse, tänu, auu, külluse ja rahu asemel, mille väärt nad olid? Tuletata meelde neid õiglast, kes mägedes, koobastes ja maa aukudes elasiwad ja kelle väärt maailm ei olnud (Ebr. 11, 38). Tuletata meelde Jobit, prohwetit Eliast, Jesaiat, Jeremiat, Eskieli ja Joonat. Tuletata meelde suurt Issanda Selkäijat ristijat Joannest, — kui suueed õiglast ja pühad oliwad kõik nemad,

misjuguſed Jumala sõbrad ja kuidas nemad elafid ja kannataſid! Ja veel apoſtliſ, kelle ſeiſuſt meie kanname, kuidas nemad elafid, misjuguſes eneste äraſalgamiſes ja lõpmata waewas! Kui palju kannataſid nad piina! Aga maa pealiſt auu nemad mitte ei mõttelnudki, waid nemad püüdiſid taewa auu oſaliſeks ja taewa riigi pärijaiks ſaada. Nemad ſaid enamiste kõiſ riſti löödud.

* * *

Ütle mata juur ja lõpmata on Rogudufe armastus, mis haudas-ki meie eest hoolt kannab. Kus on ſeda ühes teiſes uſuſeltſis peale õigeuſu Rogudufe veel leida? Inimlik wiletſuſ, pimedus, puudus ja lihahimmud on kohe neis ära- langenud uſuſeltſides walitſema halkanud. Luteranlaſed ei palu mitte ſurnute eest, ega tee ſeda õiete ka mitte anglikanlaſed.

* * *

Siin Rogudufes on arſtimife paik igale patuſele ja hai- gele hingele. Õnnis on ſee, kes mitte Rogudufeſt ära ei wõerdu; ſiin ſaab tema tõeste terweks tehtud, kui aga arſtimift otſib. Siin arſtitakſe waimu pimeduſt; õnnis on ſee, kes ſeda äramõiſtab ja ſiit abi otſib, ſeft tema ſaab ſeda tõeste leidma. Rogudufes on kõiſ wägi eluks ja Jumala kartuſeks antud. Imelikult on ſeatud ja kofkupandud kõiſ igapääwane, nädaline ja aafaringi Jumala teeniſtus.

* * *

Rogudus on pühainimeste kogu, mille pea Kristus on, ja sellepärast auustame ja kiidame meie igapäärw ning palume neid Jumalast ärawalitsetuid püha inimesi, et nemad meie eestseisjad oleksiwad. Ka meie — Issanda Roguduse liikmed — aitame üksteist.

* * *

Püha Sünodi läbi pühitseb Issand ise meie Wenemaad; seit Sünodis saawad piiskopid walitsetud, nimetud ja pühitsetud, ja — piiskopidest saawad jälle kõik preestrid ja kiriku teendid pühitsetud, saawad kiriku teenistused ja sakramendid tallitud, saab waimulikult usklikude, kui Kristuse armu riigi liikmete üle walitsetud ja Jumala sõna wäljalautud.

* * *

Kristuse armastaja sõjawäe eest palub Rogudus, kui riigi, usu, auujärje ja Roguduse kaitseja eest. Aga kõik õigeusulised ristiniimesed on Kristuse waimulikud sõjamehed, kes lõpmata patu, maailma meelituste ja kuradi vastu wõitlewad. Issanda Rogudus siin maa peal on üks wõitleja Rogudus. Kannata siis sina nüüd kurja, kui Kristuse hea sõjamees (2 Timot. 2, 3).

* * *

Tarkust meie pühas uskus ja Roguduses on nõnda palju, et see ütleb, et teda kõigile järelnõtteleja inimestele uuriks, imetlemiseks ja auustamiseks küllalt saaks. Aga umatarkade ja mõistlikude, uhkete ja kõrgete eest on Issand teda hoopis warjule pannud, ja teda waimus wäetimate

lastele, see on lihtja, õiglase ja alandliku inimestele avatud. Waata, misjugune on Jumala saatus! Maailma targad jäävad Jumala tarkusest ilma, sest walgustajast, puhastajast ja lunastajast tarkusest! Oh seda Jumala rikkuse ja tarkuse ja tundmise sügawust (Room. 11, 33)! Ei ole teie teed mitte Minu teed, ja nagu taewas seisab kaugel maast, nõnda seisab Minu tee teie teest kaugel ära ja teie mõtted Minu mõtetest (Jesaja 55, 8. 9). Auu Sulle, Issand, auu olgu Sulle, et sa seda tarkade ja mõistlikude eest oled warjule pannud, ja oled seda wäetimatele ilmutanud (Matt. 11, 25; Luf. 10, 21).

* * *

Püha Rogudus soovib igas Jumalateenistuse korras äritada ja finnitada meie sees seda tundmist, et meie väga patused ja wäetimid oleme, näitab, kui väga waimuwaesed, sandid, pimedad ja alasti meie oleme ja äratab ka ühtlasi meie sees elule seda tundmist ning mõtet, et meil Lunastajat väga tarwis on. Selle tarwis on kõik palwed ja laulud; selle tarwis on ekteniad, selle tarwis on sakramendid, selle tarwis on kõik Jumala teenistused, aga iseäranis kõigeõõ Jumalateenistus. Tema tähendab ja kujutab meile seda, kui pühad ja õntjad oliwad algmisest esimised inimesed Adam ja Eewa, kuidas aga siis nemad oma tähespanemata oleku, hooletuse ja iseene armastuse läbi patu sisse langesiwad ja oma Issandat ja Loojat väga wihastasiwad sellega, et Tema käsu wastu hakkasiwad ja kangekaelselt oma pattu

ülesse ei tahtnud tunnistada; kuidas Jumal siis neid paradisiist välja ajas „pale higi sees oma leiba süüa“ ja paradisi väravad kinni pani; — kuidas nemad, Jumala armuist äralikud, wiletuses olles, oma pattu ja eksitust tundsid ja seda nuttes kahjatsema hakkasid ja Jumalalt andeksandmist palusiwad. Ja Jumal tõotas neile armulikult, et omal ajal maa peale saab tulema maailma Õnnistegija, ja inimese sugu patust ja surmast äralunastama ning selle kiusaja ja surmaja ussi pea maha rõhuma. Paradiisist välja-aetud Nadama ja Gewa filmaweega patukahetsemist tuletab meie meelde sage ärras patukahetsemise lühike palwe hüidmine: Issand heida armu; esimesed Tarweti laulu salmid: Õnnis on see inimene, kes ei käi öelate nõuu järele j. n. e.; iseäranis tähendab seda Tarweti laul: Issand, ma hüüan So poole, kuule mind (Laul 141), aga salmidega laulud, mis peale seda laulu lauldud ehk luetud jaawad, tunnistawad, et Issand on ju maailma sisse tulnud ja oma kannatamise ning surma läbi Adamat ja kõik inimese sugu patust, needmisest ja surmast ärapeastnud.

* * *

Kõige usinamalt on tarwis paluda seda eluandjat Püha Waimu, seda Trööstjat Kristuse püha Roguduse juhatajat, et ta ristiinimeste südamete sisse armastuse waimu saadaks ja kõiki Oma walgusega walgustaks, mis Kristuse ja Jumala tõsiduse tundmist annab, walest ja segasest õpetusest eemale hoiab ja kõik wastastiku seltsielu parteid ärähawitab

Kõigepüham, kõigewägewam, kõigetargem, kõige õiglasem
 Püha Waim, tee kõik seda Kristuse nimel! Oh, kui ligidal
 on meile alati Püha Waim, kuidas teeb Tema meile alati
 head, puhastab patust, pühitseb ja walgustab, annab rahu,
 peastab ja wabastab hinge patu-kütkest ja waimu pimedu-
 sest, elustab meie hingesi, kes patu läbi ärasurmatud saa-
 wad, kinnitab, trööstib ja waimustab meid, ja saadab meile
 südame pehmuist ning pisaraid, palub ja palwetab ühes
 meiega niijuguste õhkamistega, mida ükski ei wõi üles-
 rääkida (Rooma r. 8, 26). Auu ja kiitus olgu Sulle, oh
 püha Isa, kes Sa Püha Waimu meile ikka saadad, ja see-
 läbi seda hukkaminewat maailma elustad Oma Poja, meie
 Arapäästja nime pärast, kes nii ütlemata suure alandusega,
 kannatuslega ja pitka meelega meid teeninud on.

* * *

Õige on see usk, mis igapääw ja ilma wahetpidamata
 uskliku inimeses seda surmatoojat pattu ära kautab; usk, mis
 inimest puhastab, pühitseb, walgustab, uuendab, elustab,
 kinnitab teda, aga mitte see, mis waenu sünnitab, taga-
 kiusab, piinab, surmab (fui katoliku usk) ehk mis wale tar-
 kusele wiib, mis seda effiwat mõistust Jumala tarkusest üle
 paneb; mis preestri ameti, sakramentide, paastu ja kõige
 selle ärasalgamisele wiib, mida Püha Waim püha apostlite
 ja püha isade läbi meie ärapeastmiseks on korda seadnud.
 Ei ole mitte see õige kogudus, kes elawast, õitjewast, wilja-
 kandjast ja eluandjast apostliku Koguduse puust on äralan-

genud; ei ole mitte tõsine see kogudus, kes häbemata julgusega meie sidet esi-sündinud Kogudusega, kes taewas on üleskirjutatud (Ebr. 12, 23), maha lõhub, Kogudusega, kes Jumala meelepäraft on, kes igawest õndsuse magusust Jumalas tunneb, Teda kiites ja wahetpidamatta meie eest, kes meie weel maailmas elame, paludes; ei ole mitte tõsine see kogudus, kes häbematta julguse ja uhkusega meie sidet puhkama läinud hingedega on katki kistunud, ega palweid nende eest mitte maksuwaiks ei arwa.

* * *

Palju on iseäralikusi ristiusu jeltsiji maailmas, lahkus on naad üksteisest seestpidise ja wäljaspidise sisseseadmise läbi; sagedaste käiwad nende arwamised ja õpetus ewangeliumi jumaliku tõsiduse ja apostlite õpetuse, kõige maapealsete ja ringfondlikude, ka püha ijade õpetuse wastu. Neid ei wõi ei millgi kombel mitte tõsiseks ja lunastuseandjais kogudusteks tunnistada. Kui meie kõiki uskusi ühesuguseks ja ühewääriliselt õndsakstegewaks tunnistame, siis ei ole meil mitte usku, waid meie usk on üks ärajah-tunud, läilaks läinud usujätis, mis omas seestpidises laiskuses mitte ei taha oma usu-seadusi ja käsusi äratäita, waid külmalt pealtwaataja tahab olla. Siimon, Siimon, waata saatan püijab, et tema saaks teid laiali pillata, kui nisu teri (Luk. 22, 31). Seda kõik, see on segaustusi ja lahutusi, tegi ja teeb weelgi saatan. Seepäraft pidage kindlaste seda ainust õndsakstegewat

tõsiit Kristuse usku ja Rogudust finni, siis on: üks ust, üks ristimine, üks Jumal ja Jäa kõigil (Ewef. 4, 5).

* * *

Esimestest inimestest saadik ehk inimese fugu algusest ja nende patulangmifefst hakkas wäärjumalate teenifstus, aga ristifusu algusest saadik — hakkafid walefufud ja ufulahufufed, — fee kõif on kurati töö. Ilmlif, wäljaspidine, lihaliif elu, lihahimude orjus — on niifsama tema töö.

* * *

Kui ja Jumalat palud, siis tea, et Jumal fulle wäga ligi on, finu fuus ja finu fuidames (Rom. 10, 8), et Ta armastab find kui Oma last, Oma farnast, et Ta fulle wahetpidamata head teeb, elustab find, puhastab, pühitfseb, walgustab, annab rahu, finnitab, trööftib, toidab ja aitab find; — hüija siis kõige fuurema armastufega Teda appi, täna ja kiida Teda, fefst fee on finu kohus, finu elu, finu wägi ja finu auu. Pia meeles, misfugufe taewalifu, püha felffi liige fina oled, fee on Kristuse Rogudufe liige. Pia meeles, misfugufed täielifed liifmed, kes taewas üleskirjutud, jelles Rogudufes feifawad, — efiteks kõigeenam õnnifstus Jumala Oma, siis pühad inglifd, kõif taewa wäed, siis Gelfkäija Joannes, kellest fuuremat naestest fündinud ei ole (Matteus 11, 11), — siis pühad apostlifd — ehk uus loomus, waimufandjad prohmetifd, piifskopifd, wagad Jumalafartlifud ifad, kes juba maa pealfes elus Jumala eluafemeks oliwad, kannatajad, kasupüidmatad, õiglafed ja kõif pühad. Pia feda

meeles ja tea, mis sugust pühadust saab nõutud ka sinu, kui selle Koguduse ihu liikme käest.

* * *

Patukahetsemise sakramentis, enne kui preester kohut meie üle mõistab, piab igaüks meist iseenele üle õiget, armuta kohut mõistma, ja mida karedamalt ning õigemalt meie iseendid hukka mõistame, seda armulisem saab Jumal meie vastu olema, seda täielikumalt andeksandmist kingib Tema meile. Sest kui meie iseenele peale kohut mõistaksime, siis ei oleks meie mitte hukka mõistetud (1 Kor. 11, 31). Kuis teie iseenele ei mõista, mis õige on (Luk. 12, 57)? ütleb Issand.

* * *

Püha risti, kujukude ja pühakojade auustamisest. Väga palju räägib meie südamele üks asi, olgu see mis sugune tahes, kui ta nagu tähenduselt ühest kõrgest inimesest, kes meile head on teinud, ehk ühest armastatud ja auustatud inimesest, kes kaugele meist ära on reisinud ehk koguni ära-furnud, mälestuselt on järele jäetud. Meie hoiame, piame seda asja kalliks, ilustame seda, seame teda enam tähtsama ehk nähtavamaks koha peale üles nõnda, et ta alati meile silma paistaks ja meile meie heategijat meele tuletaks ja ühes sellega ärataks meie südames armastust ja tänu, mis igapäevaste elumurede läbi unustuse ja une rüppe kaduda püüdnud. Seesugune mälestuse asi on meile ristirahvale ijeäranis meie Issanda Jeesuse Kristuse eluandja rist, kelle

peal Tema, Jumala õiget wiha waigistades, kui ohwer meie eest wõttis kannatada ja surra, meid pattust, äraneemisest ja igawesest piinast ärapeastes. Niisamasugused määllestuse asjad on ka pühad Issanda, Tema kõigepuhtama Oma ja kõige pühainimeste kujud; isegi pühakoda ehk kirik, kus Jumalateenistust talitakse ja meie südamele nii kallist Jumala imeliku loomist, hoolekandmist ja lunastust meeletuletakse; niisama ka sakramendid, kelle läbi meie uueste sünnime, saame pühitsetud, uskus kinnitud, waimulikult toidetud, arstitud hinge ja ihu poolt, millede wahetpidamata Jumala arm elawalt teus ja sõnas ilmub. Palju, wäga palju jutustawad need pühad asjad meie mõistuse ja südamele ja ükski ei wõi meid keelda neid auustamast.

* * *

Püha inimeste kujude auustamisest. Anglikanlastele ja luteranlastele ütlen mina: teie tahate, et püha kujusid mitte ei pia olema, et neid ei pia mitte auustama! Teie ütlete, et see rumalus, jõledus on. Aga — inimene on Jumala kuju ja teie auustate teda kui isa, ema, ülemaid, Keisrit ja mitmesugusid heategijaid; miks pärast siis ei taha teie lihaks- jaanud Jumala kuju, Isa, Ujuülema, Kuninga, Lunastaja, Heategija, ehk Tema Kõigepuhtama Oma Keitsi, kes ülem on kui Kerubid ja kõik muu loomus, — prohwetite, apostlite, kannatajate, piiskopite ja waga isade kujusi mitte auustada? Waatke, Pühad on kõik — Tema sõbrad, elutemplid, Tema liikmed, kelle sees Tema hingata wõtab. Eks teie ei

tea, et teie Jumala tempel olete, ja et Jumala Waim teie sees elab (1 Kor. 3, 16)? — Ja kõik meie — oleme Tema ihu liikmed, Tema lihast ja Tema luust (Ewef. 5, 30), Tema pojad ja tütreid, Tema sünnitus. Kuidas ei piaks meie siis mitte nende kujusid auustama?

* * *

Kui ja oma palwet hüidmisega Püha Waimu poole algad, siis tea ja pia meeles, et Püha Waim tuli maailma sisse Issanda Teesuse Kristuse läbi, et tema (Waim) maailmas iseäranis Pühas Rõuguduses tegew on, ja talitab meie lunastamist. Püha Waim talitab kõik sakramentid, pühitseb, walgustab, kinnitab, äratab palwele, pehmendab südant, äratab sind patukahetsemise, tänu ja kiituse pisaraid walama, pöörab hinge, päästab, annab elu, waimulikust surmast elule tuues, kingib rahu, hinge wabadust, pojaõigust, õigete südames hinge sügawusest: „Abba Isa“ (Rom. 8, 15) hüides. Waata mikspärast algame meie oma palwet palwega Püha Waimule. Muu olgu Sulle, Rõigepüham Waim, meie Eluhallikas, niisamategew Isa ja Pojaga!

* * *

Püha Sünod ja kõik hingekarjatsed juhatawad õigeusjulist ühendusele Jumalaga ja igawese elule, meie sees seda mõistlikku ja waimulikku Jumala kaju ja sarnadust uuendades ja meid maa pealt taewasse juhataades. Nii suur ja tähtis on hingekarjatsje amet ja kohus! Ürgem siis endid mitte elumurede ja surjuse külge kõitkem, waid kaitsegem neid hin-

gefid, mis Kristusest meile on ustud! Annaks Jumal jeda igalühel alati meelespidada ja jeda Jumaliku tööd heaste, usinaste, ilma laiskufeta, wäsimatta ja mõistlikult forda jaata.

* * *

Misfugune imeline waimulik rikkus on Roguduses, usu, lootuse ja armastuse rikkus, headuse, halastuse ja tarkuse küllus, imetegude rohkus, rikkus patude puhastamises, pühitsemises, walgustamises, trööstimises, rahus ja hinge wabaduses! Oh, et kõik usklikud ja usmatad jeda teaks, jeda saaksid ning meeles piaks — ja hoolfaste Roguduse poole hoiaks!

* * *

Püha Rogudus on Kristuse waimu, selle taewa ja üleüldise armastuse waimu alalhoidja ja edendaja. Pange tähele, misfugune waim hingab ja liigub tema ekteniates, lauludes ja kõigis püha talitustes? Preestrid ehk hingefarijatjed on Kristuse taewaliku waimu kandjad, Tema armastuse, alanduse, wagaduse, kannatuse ja pühaduse awal-dajad. Kõrge ja auuwäärt on preestrite seisus — ja sellepärast on tarwis neid iseäranis armastuses pidada nende ameti pärast (1 Tessal. 5, 13).

* * *

Üksainus Rogudus — üks ihu oleme meie mitmed (1 Kor. 10, 17) ja piame armastuses elama, aga wastafid piame meie Jumala hooleks jätma ehk wagadusega neid

õpetama ja juhutama. Waenlane ei uinu ega ei wäsi mitte ära meie südamist tõsist armastust äraautades, aga meie piame kõigist wäest tema wastu panema ja seda armastust ikka enam ja enam sojendama, ning seda enam üksteisele lähemale hoidma, ülekohut äraunustades ja üksteisele ekstitusi andeksandes. Issand, õpeta, Issand aita, Issand finnita meid! Nõdrad oleme meie ja wiletjad. Santide ja rikkade wastu ole ühel mõedul auupakklik, wäga järelandja, helde meelne ja heasoowlif.

* * *

Jumala Poja lihaks jaamise läbi oleme meie jumalikuks saanud ja taewasse wiidud, oleme ühes Jumala Pojaga jumaliku auujärje peale istuma pandud. Mill wiisil piame meie siis endid ülespidama, kui pühaste elama, kui kindlaste eemale hoidma iga tühjuse ja roojuse eest, kuidas endid täiendama armastuses Jumala ja ligimese wastu! Meid on inglitega ühe wääriliseks tehtud ja oleme ühes nendega üks Kogudus: püüdkem siis inglite elu kätte saada, waatkem ikka ja alati taewa kõrgusesse, aga mitte maha. Sest taewariik on ligi tulnud (Matt. 3, 2).

* * *

Pühad, Jumala õiglased on need paremad, Jumala armust täieliseks saanud inimese laste hulgast, kuidas seda Jumal ise tunnistab; on siis õige ja kohus, et Kogudus neid kiidab ja auustab, sest selle läbi saab Jumal Ise

auustud ja kiidetud, ja ka meie saame selle kiituse läbi waimulikku kasu, — jõudu mööda pühade elu järele tehes.

* * *

Püha õigeusu, apostliku Rogudusel on Kristuse meel (1 Kor. 2, 16); sellepärast on kõigil tema palwetel, lauludel, palwe-hüüjetel, talitustel, seadlustel, kombetel j. n. e. iseäralik kõrge, auustamise väärt tähendus ja vägi.

* * *

Püha inimesi kiites kiidame meie Issandat, kes neid on auustanud; Pühadele palwet ja kiitust tuues, teeme iseenesetele juurt kasu, sest selle läbi juhatame enda peale nende eestkostmist. Nende auu olgu sinu auu, sest nemad on ka nõndasama inimesed kui sinagi; sinu jugu on nende läbi auustust leidnud. Ja ka ülepea, ikka surnute ehk elawate eest palwet tehes, tood ja selle läbi iseenesele kõige suuremat kasu, sest Jumal wõtab armastuse palwet kui ühte magusat ohwrit wastu; ja surnud, kui neil endil julgust Jumala ees on, paluvad meie eest, kes meie nende eest palwet teeme, — aga elusad, kelle eest meie palume, teewad omad südamed meile lahti ja armastawad meid.

* * *

Õigeusu Rogudus on kõigist teistest usufeltsidest ja kogudustest ülem 1) oma tõsiduse, oma õigeusu poolt, mis apostlite, piiskopide, martrite, wagade ja kõige püha inimeste were läbi kaitsetud ja hoitud sai; 2) et ta kõige õigemal wiisil juhatab meid ärapeastmise tasasele, otjekohesele

ja õigele teele, et ta kõige õigemal viisil puhastab meid, walgustab, uuendab preesterliku ameti, Jumalateenistuse, sakramentide ja paastu läbi; 3) et ta meid kõigeparemal viisil Jumala meelepärast elama ja oma hinge lunastama õpetab; et ta kõigeparemat meid patukahetsemisele, meeleeparandusele, palwele, tänule ja kiitusele juhatab. Kus leiad sa niisugusid palwid, kiitusi, tänu ja palumisi, niisugust imekspanemise väärt Jumalateenistust kui õigeusu Koguduses? Ei kusagil.

* * *

Luteruse usulised ja nende juhatajad — ainult peidawad endid kristliku usu nime taha ära, aga diete ütelda nemad on usuärasalgajad, lihahimude teendrid, kes paastu ja munga ehk neitsilikku elu, kus inimene ennast ainult Jumalale ja tema teenistusele on pühitsenud, ärasalgasid; luterlased piawad kõrgeks jeda walelikku inimese mõistust, tema filosoofiliku sonimist jumalikuks arwates; nemad salgawad ära kõige maapealsete sünodide ja pühaisjade õpetuse jumaliku tähtsust, nemad lahkusid häbematta julgelt kõigemaapealsest Kogudusest ja Selle Peast — Kristusest; — nad on üks sohiselts, kes end puhastatud ehk reformeritud koguduse wõi usu nime taha ärapeita püüjab.

* * *

Mis tähendab see usk Koguduse sisse? Ja waata, mis see tähendab: kui sa näed ühte waeist, kes armuandi palub, ja tunnistad teda südamlikult omaks kaawennaks, Kristuse

liikmeks, ning annad temale armuandi jelles kindlas mõttes, et Kristus ise tema näul jeda sinu käest vastuvõtab, siis oled sina Roguduse sisse uskuja. Võeras tuleb sinu juure, — võta teda jällegi kui Kristuse liiget vastu lahkelt, tee temaga südamlikust juttu tema hinge kasuks, anna temale rõõmuga süüja ja juua, siis oled sina Roguduse sisse uskuja. Näed ja preestert, tunnista südamest, et see on Kristuse karja hoidja, kes, Kristusest enesest seatud, inimesi waimulikult sünnitama ja igawese elule kaswatama piab; waata tema peale kui kujuklikult Kristuse Enese peale; usu, et tema peal hingab Püha Waimu armja wägi õpetada, sakramentisi talitada ja usklikuid igawese elule juhutada; usu tema õnnistuse wäge, mis Teesusest Kristusest enesest wälja läheb ja võta jeda kui Kristuse enese õnnistust vastu alanduse ja auustamisega; pane tähele tema õpetust kui ta sind õpetab, juhatab ja maanitseb; sakramentide talitust võta tema käest vastu kui Kristuse enese käest; — waimulikku karistust võta tema kui Jumala enese käest vastu; auusta piiskopisi kui Ülempreestri Kristuse enese kaju; tunnista et nende läbi, kui apostlite järgnikude läbi, tuleb usklikude peale preesterlik pühitus ja kõik Kristuse arm ja õnnistus; alanda piiskopi alla kui Kristuse enese alla, waata tema peale kui ühe apostli, kui apostliku wõimuse täieliku pärija peale, kelle armu täielikud abilised preestrid ja diakonid on: kui ja nõnda teed, siis oled sina Roguduse sisse uskuja. Veel edasi: tunnista kõigist hingest, et Kõigepüham Jumalasyunnitaja Meitsi on Roguduse

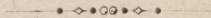
waimuliku seisutorra Gestseisja, et Tema itka meiega kui Oma Jesjamma templis (Koguduses) on ja alati meid kuuleb ja näeb, warjab, kaitseb ja palub meie eest, ijeäranis meie edasijõudmise ja ärapäastmise pärast, et ta kui Kuningana meie üle walitseb, parandab ja karistab meid, mõistab kohut meie peale, et ta üleüldsi tegelikult meie hingeelust oja wõtab, ijeäranis weel nende elust, kes Teda tundwad, Tema sisse uskuwad ja kartusega Teda auustawad. Weel edasi: tunništa, et kõik Pühad on — meie wanemad wendad, kes meiega ühes Taewa Isa eluhoones on, kes maa pealt taewa läkfid, aga siiski alati ja itka ühes meiega Jumalas on ja alati meid õpetawad, juhatawad igawese elule, nendest meile kokkuseatud Jumalateenistuste, sakramentide talituste, kombede, õpetuste ja Koguduse seaduste läbi: nagu paastude, pühapääwade pidamise läbi ja nõnda öölda, meiega ühes teeniwad, laulwad, räägiwad, õpetawad, aita-
wad meid mitmesugustes kiusatustes ja hädades; hiiija neid, kui meiega ühes telkis elawaid appi; kiida, täna neid, jutusta nendega, kui elawatega, siis oled sina Koguduse sisse uskuja. — Püüja ise taewa kodadesse sisse saada, nagu jeda kõik Pühad tegid, — puhasta ennast jeks wahetpidamata kõigist hinge ja ihu roojusest — Issandat Jeesust Kristust appi hüides ja wõta oja Koguduse sakramentidest oma puhastuseks, kinnituseks ja juhatuseks, siis oled sina Koguduse sisse uskuja. Ja weel, kui sina usud, et meie surmid isaijad, isad, emad, sugulased, sõbrad, tutawad ja

kõik õigenjulistel pärast nende surma oma hinge poolt ikka elus on ja oma tegude järel kas piinamises ehk tulewa õnitsuse ettemaitsemises on, ja palud nende eest Jumalat, kuidas seda altari teendrid teevad, — sinu palvel on väge Jumala juures, ses lootuses, et Jumal sinu palvel nende pärast kuulda võtab ja nende peale halastab; — kui ja seda teeb, siis jällegi oled sina Koguduse sisse uskuja, jest surmud on ta Koguduse liikmed. Kui sina palud elavate ristiniimeste ja kõige inimeste eest ja usud, et sinu palve nende eest Jumala juures wiljakandmataks ei jää, siis usud ja jällegi — Koguduse sisse. Kui sina tõsiselt piad pühapäivi ja paastusi, õigel ajal puhastad ennast pattudest ja võtad Pühast Õhtuöömaaja sakramendist osa kõige oma hingega uskus ja jumalafartuses, siis usud ja jällegi Koguduse sisse. Waata, mis tähendab Koguduse sisse uskuda. Kui sina maa peal elad Koguduse elu, kui ja püüjad taewa elanikude elu elada pühaduses ja rahus, siis usud sina Koguduse sisse.

* * *

Ärgu unustagu jeda mitte ükski inimene ära, et ta igas minutis otjata palju Jumalale wõlgu on: iga hingetõmbamisega, iga päikese kiirega, mis sind soojentab, walgustab, elustab ehk sinu heaks mõni kord jällegi kõrwetab ja põletab, iga leiwapalufesega, iga wiljateraga, mis ja võtad süüja, iga taewa tõsiduse kiirega, ehk iga hea ja püha mõttega, hea ja püha tundmisega, iga heateuga, iga sijemise

Jumala armu mõjudusega, mis sind kurjast ärapäästab, pehmen dab, puhastab, pühitseb, rahu jaadab, jüdan t rõv mustab, kes sind, sinu võitlemises, liha himude ja ilma ihuta waenlaste vastu, aitab, palwes ja kõitis sinu heate gudes. Olga iseäranis piad ja tänulik olema Issanda Jumalale selle eest, et sa olemisele oled jaanud, oled Jumalast ümberloodud ehk ristmise läbi uueste sündinist, Kogudusega ühendamis t ja lapseõigust pärinud, oled salwimise läbi Püha Waimu panti vastu võtnud, (kõigesuurem auu ja õnnistus, kõigesuurem headuste hallikas ja rikkus), oled kõlblikuks arwatud Püha Shtusöömaajast, sellest kõigepühamast elu andja sakramendist osawõtta (kõigesuurem auu ja kõigesuurem õutsus), mille läbi sa patust saad puhastud, elawaks tehtud ja walgustud, waimulikult toidetud, saad kõige heate gudele finnitust, mille läbi igaweise elu pant ju kätte jääb.

AR1-95-00932

See raamat on Peterburi Eesti koguduse, mis Kolo-
menski linnajaus oleva Mihaeli Arhangeeli kiriku järel on,
preestri P. P. Kulbusšchi käest jaada; korteri adres on nõnda:
С.-Петербургъ, Серпуховская ул., домъ № 7, кв. 2.
Священнику П. П. Кульбушу.

Üksikute raamatute hind 15 kop., kes 100 — 400 raama-
tud tellib, maksab 12 rubla sajaft; 500 raamatud — 50 rubla,
ja enam seda 10 rubla sajaft. Posti kulud on siin ühes
arvatud.

Wõib ka igast Eesti raamatupoest ja õigeusu kirikute
juurest küsida.